

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

POBYT DĚTÍ V PŘÍRODĚ A JEHO DIDAKTICKÝ

VÝZNAM PRO POČÁTEČNÍ PŘÍRODOVĚDNÉ

POZNÁVÁNÍ V MŠ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Lukšovská

Předškolní a mimoškolní pedagogika

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Ladislav Podroužek, Ph.D.

Plzeň 2021

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací

Plzeň, 7. dubna 2021

.....
Vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala mému vedoucímu práce doc. PaedDr. Ladislavovi Podroužkovi Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné rady při zpracování této práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině, zejména mamince Bc. Lucii Lukšovské za srdečnou podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	6
ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Význam pobytu dětí v přírodě.....	8
1.1 Potřeba pohybu u dětí.....	9
1.2 Zdravotní hledisko	10
1.2.1 Hyperaktivita v přírodě	10
1.3 Psychologické hledisko	11
1.4 Chápání reality.....	12
1.5 Pochopení přírody a ekologie	12
1.6 Vhodné oblékání dětí.....	14
2 Analýza Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vzhledem k pobytu v přírodě	16
2.1 Výtvarné činnosti	16
2.2 Hudební činnosti	16
2.3 Pohyb dětí na zahradě mateřské školy a v přírodě.....	17
2.4 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.....	18
2.5 Environmentální výchova a Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	19
2.5.1 Dítě a jeho tělo.....	19
2.5.2 Dítě a jeho psychika	20
2.5.3 Dítě a ten druhý.....	21
2.5.4 Dítě a společnost	21
2.5.5 Dítě a svět	22
2.6 Mateřská škola a pobyt v přírodě.....	22

EMPIRICKÁ ČÁST.....	24
3 Charakteristika výzkumného šetření	24
3.1 Stanovení hypotéz	24
3.2 Stanovení výzkumné metody.....	25
3.3 Dotazníkové šetření.....	25
3.3.1 Charakteristika zkoumaného vzorku.....	25
4 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	27
4.1 Shrnutí výzkumného šetření	36
4.2 Vlastní doporučení	37
5 Plánování a realizace týdenního plánu do mateřské školy.....	38
5.1 Obecná charakteristika mateřské školy	38
5.2 Týdenní tematický plán: Jak se zvířátka chystala na zimu.....	39
5.2.1 Pondělí.....	40
5.2.2 Úterý.....	47
5.2.3 Středa.....	51
5.2.4 Čtvrtek.....	55
5.2.5 Pátek.....	60
Zdroj: vlastní	60
ZÁVĚR.....	64
RESUMÉ	65
RESUME	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	66
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	69

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

MŠ	mateřská škola
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

ÚVOD

Pobyt venku dětem přináší mnoho blahodárných vývojových benefitů, a proto by měl být pro učitele mateřských škol nedílnou součástí každého dne. Dnes nám vybavení interiéru školek poskytuje mnoho zajímavějších a lákavějších předmětů, než nabízí pobyt v přírodě. Třídy máme vybavené drahými počítači, interaktivními tabulemi, na kterých můžeme promítat pohádky i hry, máme k dispozici mnoho technických, často neestetických a rušivých hraček. Nejen v mateřských školách, ale i v našich domovech jsme obklopeni moderními technologiemi, jako jsou televize, chytré telefony, tablety a počítače. Kvůli těmto lákadlům jsme ochotni oželeť pobyt v přírodě, a to i přes to, že ani jedna z těchto technických vymožeností nám pobyt v přírodě nemůže plně nahradit. Touto problematikou jsem se začala zabývat na základě mých pedagogických praxí již na střední škole, kdy jsem pokles četnosti a délky pobytu venku u dětí v mateřských školách sama vyzorovala. Na praxích jsem byla v přibližně dvaceti pěti různých školkách; čím více byla školka zmodernizovaná a technicky vybavená, tím více a častěji se paní učitelky podvědomě rozhodovaly, že zůstanou s dětmi uvnitř a budou se věnovat například interaktivní tabuli. Pouze jedna mateřská škola nevynechala ani jeden den venku po dobu tří týdnů. A to bylo mým impulzem k tomu, abych se tímto problémem obsírněji zabývala.

Teoretická východiska práce se zaměřují na to, co vše dětem může příroda poskytnout, jak často a proč bychom měli dětem pravidelný pobyt a pohyb venku dopřávat.

V praktické části se zabývám otázkou, zda je rozdíl mezi pobytem dětí venku v městské školce a vesnické školce. Na základě vlastních zkušeností jsem se rozhodla naplánovat a zrealizovat týdenní program her v přírodě, který je vhodný pro mateřské školy ve městě i na vesnici. Cílem týdenního programu je inspirovat a motivovat pedagogy v mateřských školách pro realizaci aktivnějších a zajímavějších herních činností v přírodě.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Význam pobytu dětí v přírodě

Teoretická východiska práce se zaměřují na význam pobytu dětí v přírodě, jaké benefity pobyt v přírodě dětem nabízí. V teoretické části se zabývám odpovědí na otázku, proč je vlastně důležité s dětmi pravidelně chodit ven a dopřávat jim přirozený pohyb na čerstvém vzduchu.

Pobyt v přírodě se pro děti stává zážitkem, jsou obohaceni o nová dobrodružství, vznikají nová přátelství a pouta, rozvíjí se dětská fantazie, hrubá i jemná motorika i smysly. Eliška Leblová (2010, s12) uvádí, že: „V přírodě děti mohou zakusit spoustu smyslových vjemů – vidět odstíny barev, tvary, slyšet zvuky, cítit vůně, osahat si, ochutnat. Uvědomí si, že když je zima, musí se zahřát pohybem, zjistí, že pod stromy je stín, který chrání před slunečním úpalem, voda chladí, rosa je mokrá a na slunci se třpytí. Mohou zažít louku jako místo, kde se dá rozeběhnout do dálí, v lese mohou zakopnout o pařez nebo ho přeskočit. Když si dřepnou, uvidí, kdo žije v louži, kdo pospíchá mezi jehličím, nebo žije pod kameny. To všechno vzbudí jejich zvědavost a vyprovokuje otázky.“¹ Kateřina Jančaříková (2013, s7) uvádí, že: „Předškolní věk a pobyt v přírodním prostředí na čerstvém vzduchu patří neodmyslitelně k sobě. Jenže v současné době tráví předškolní děti mnohem více času v interiérech než dříve. Není divu, když naše domovy, třídy i kanceláře jsou mnohem prostornější a pohodlnější, plné pohodlných sedaček, zábavných technických vymožeností a hraček. To s sebou přináší významnou změnu životního stylu, včetně celé řady negativ, která postupně objevujeme. Tuto změnu obecně nazýváme odcizování od přírody. Odcizování od přírody začalo ve druhé polovině 20. století v souvislosti elektrifikací a s dalšími vědecko-technickými objevy.“²

¹ LEBLOVÁ, E.: *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 12 s. ISBN 978-80-262-0094-9

² JANČAŘÍKOVÁ, K., et. al., M.,: *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Raabe, 2013. 7 s. ISBN: 978-80-7496-071-0

1.1 Potřeba pohybu u dětí

Prostředí třídy při pohybových činnostech nebo při ranním cvičení poskytuje určitou oporu při rozvoji hrubé motoriky. Ovšem prostředí třídy nikdy nenahradí přirozený pohyb v přírodě. Příroda svými zákoutími, pařezy, přírodními překážkami poskytuje dětem přirozený prostor pro zdokonalování jejich pohybových schopností, dovedností a zkoušení možností vlastního těla. V přírodě děti improvizují, vymýšlí si své hry a vlastní pravidla. Při vlastních hrách, která zrealizují se svými přáteli, při činnostech, které jim jsou umožněny, vydrží daleko déle než při hře ve třídě nebo v herně. V přírodě si hru mohou vymyslet a zrealizovat samy.

Někteří rodiče mají příliš velký strach z toho, že se dítě při hře přetíží, a tak dítě neustále brzdí, napomínají, usměrňují. Soňa Kořátková (2005) uvádí, že: „Volné pohybové hry opakovaně pro dítě vytvářejí takový typ zátěže, na základě které se dítě samo podílí na svém adekvátním tělesném rozvoji. Dítě samo sebe ve svých pohybových hrách nepřetěžuje. Nemusíme se toho obávat ani tehdy, když se děti vzájemně ve hře motivují k většímu výkonu. Tam, kde tělesná zátěž dosahuje maxima, dítě samo ztrácí zájem a činnosti zanechává. Nebezpečné jsou ty situace, kdy je do tělesného a pohybového výkonu nuceno a nemá k němu vlastní motivaci.“³

Jak už bylo zmíněno výše, volné pohybové hry jsou nejlépe zprostředkované volným pohybem v přírodě. To znamená, že je důležité, abychom v dětech již od útlého věku prohlubovali zájem o přírodu. Pokud si děti přírodu ve všech jejích podobách zamilují, přinese jim to mnoho vývojových benefitů.

Podle Máchala (2000) by měla být jedním z nejdůležitějších úkolů učitelů snaha o rozvíjení hlubokého citu k přírodě. Aby v přírodě děti našly něco, co milují a co je pro ně důležité. Mateřské školy mají dětem poskytnout dostatek nevirtuálních podnětů, aby děti mohly v přírodě prožít mnoho reálných zážitků. Děti se naučí v přírodě přebývat, brát si z přírody to nejlepší. Na oplátku můžeme s dětmi společně hledat způsoby, jak přírodě pomáhat.⁴

³ KOŘÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, Publishing, a.s., 2005. 25 s. ISBN 80-247-0852-3

⁴ MÁCHAL, A.: *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Vyd. 1. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1

Jan Krajhanzl (2011, s. 3) píše: „Příroda dává předškolákům možnost pohybovat se tak, jak jim to hřiště neumožní. Například přeskokovat kaluže na rozbahněné cestě, chodit po kamenech, chodit bosí po jehličí, klouzat se po ledu nebo brodit potůček. Předškoláci se tak naučí nejen běhat po asfaltovém plácku a udržovaném trávníku, - ale také se proplétat křovím či kličkovat mezi stromy v lese s nerovným terénem.“⁵

1.2 Zdravotní hledisko

Pohyb v přírodě kladně působí na rozvoj fyzické kondice. Díky tomu, že se děti mohou svobodně hýbat a jsou v přírodě více fyzicky aktivní, jsou méně ohroženy nadváhou, obezitou a nemocemi s nimi spojenými. Petr Daniš (2016, s 13) uvádí, že: „Rachel Kimbro, Jeanne Brooks-Gunn a Sara Mc Lanahan potom v roce 2011 v USA zkoumaly, zda je u dětí hra venku a sledování televize v nějakém vztahu s jejich indexem tělesné hmotnosti (BMI – body mass index). Porovnávaly se data ze vzorku 1822 pětiletých dětí, včetně dat o jejich maminkách a socioekonomickém statutu. 19 % dětí ze vzorku mělo nadváhu a 16 % dětí bylo obézních. Odhalily, že čím více si děti hrály venku, tím měly nižší index tělesné hmotnosti, a čím více sledovaly televizi, tím ho měly vyšší.“⁶

1.2.1 Hyperaktivita v přírodě

Eko-psycholožka Mgr. Šárka Doležalová (2020) uvádí, že: „Nejvíce probádanou oblastí je vliv bezprostředního kontaktu s přírodou na obnovu pozornosti. Už jen procházka parkem má prokazatelný vliv na snížení mentální únavy. Hlavním důvodem je pocit odpoutání se od běžných starostí, kdy na chvíli můžeme zapomenout na veškeré povinnosti. Když jsou děti v přírodě, zapojují jiný typ pozornosti než při plnění běžných úkolů. Přímá pozornost dítěte se rychle vyčerpává. Když se dítě musí

⁵ KRAJHANZL, Jan. Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí, s 3[online]. Copyright © [cit. 30.11.2020]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/files/39detistudie.pdf>

⁶ DANIŠ, Petr. Děti venku v přírodě: ohrožený druh? Vydala TEREZA, vzdělávací centrum, z.ú. 2016, s 13. [cit. 30.11.2020]. Dostupné z: https://jdeteven.cz/_files/userfiles/Publikace/Deti_venku_v_priode_2016_web.pdf

soustředit na jasně ohraničený předmět nebo strukturu, je neustále jednosměrně zatěžováno.

Charakter přírody umožňuje pozornosti volně klouzat a přesouvat se z jednoho podnětu na druhý. Uslyší zacvrlikat ptáka, uvidí veverku, sebera ze země oválný kamínek nebo klacík se zajímavou strukturou dřeva. Přírodní vjemy se vzájemně doplňují, nic vás mimoděk neruší. Stejně doklady prospěšného vlivu přírody na mentální obnovu platí i u dětí s diagnostikovanými poruchami pozornosti. Už dvacetiminutová procházka v parku měla prokazatelný vliv na snížení symptomů u dětí s diagnózou ADHD. Velkou roli v případě dětí pravděpodobně hraje také možnost volného pohybu a nestrukturované hry.⁷

1.3 Psychologické hledisko

Děti přírodu potřebují nejen z hlediska zdravotního, ale také z hlediska psychologického. V dnešní době jsou i malé děti často zaměstnány různorodými zájmovými činnostmi. Nemají tolik času na poznávání přírody, sebe sama a svých možností, kolik by ho pro svůj zdravý vývoj potřebovaly. Děti mají v přírodě možnost si odpočinout od hluku, zákazů i příkazů. V přírodě mohou poznávat sebe a své hranice a radovat se, když své hranice překonají.

Nejen, že se v dětech uspokojuje potřeba kontaktu s přírodou, ale děti jsou přirozeně přitahovány přírodními živly, úkazy a v neposlední řadě také zvířaty. Kontakt se zvířaty má na dětskou psychiku obohacující účinky. Biolog a filozof Andreas Weber (2015) se ve své knize zabývá otázkou, proč zvířata přitahují dětskou pozornost. Podotýká, že se touto problematikou stále nezabývá dostatek psychologů, a tak se můžeme pouze domnívat, co vše může být v dítěti narušeno tím, když dítěti neposkytneme prostor pro uspokojování potřeby přírody.⁸

⁷ Děťství – klíčový čas pro pobyt v přírodě - Šance Dětem. Informační portál - Šance Dětem [online]. Copyright © Nadace Sirius [cit. 30.11.2020]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/vyvoj-ditete-a-jeho-potreby/detstvi-klicovy-cas-pro-pobyt-v-prirode.shtml>

⁸ WEBER, A. *Víc bláta! Děti potřebují přírodu*. Z německého originálu přeložila Radana Mišustina. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2015. ISBN 978-80-7530-005-8

1.4 Chápání reality

Psycholožka Šárka Miková (2019) ve svém odborném článku upozorňuje na souvislost mezi nedostatečným pobytem venku a nedostatečným chápáním reality. Děti, které nejraději tráví svůj čas doma s encyklopediemi, se stavebnicemi, s virtuální realitou, tvoří si svůj vlastní svět uvnitř a mohou mít problém s rozvíjením svých představ o reálném světě. Pobyt v přírodě dětem poskytuje dostatek prostoru pro rozvoj dětské představivosti, fantazie dětí se tak může lépe korigovat podle reality. Děti mohou být zklamané, že realita je jiná, často horší, než jak si danou skutečnost představily. Příroda může dětem poskytnout jakousi průpravu k tomu, aby děti ve svých představách byly flexibilní a aby nebyly zklamané, že realita je jiná.⁹

1.5 Pochopení přírody a ekologie

S ekologickou výchovou je potřeba začít již v předškolním věku. Mateřským školám mohou pomáhat různé ekologické výukové programy, podpůrné materiály, projekty, soutěže, akce, či výzvy, do kterých se může mateřská škola zapojit. Aleš Máchal (2000, s 59) zdůrazňuje důležitost počáteční ekologické výchovy a uvádí: „Předškoláci. Ekologická výchova je možná (i nutná), ale musí být velmi jednoduchá a opírající se o zkušenosti, které mohou malé děti pochopit. Patří sem péče o živé zvířátko (většinou doma), sledování růstu rostlin (okrasných, polních, lučních, pěstované zeleniny apod.) na zahrádce a pochopení toho, že bez naší péče se mnoho pokazí (proč zalévat květiny, krmit zvíře apod.). Poučení je zcela nenásilné a opírá se o jednoduchou aktivitu dětí i o zřejmou zkušenost.“¹⁰

Jan Krajhanzl podává stručnou charakteristiku vztahu k přírodě a životnímu prostředí. Uvádí pět nejdůležitějších základních charakteristik, které nám pomohou pochopit vztahy lidí k přírodě. Těmi jsou:

- adaptace na přírodní podmínky,
- potřeba kontaktu s přírodou,
- estetický postoj k přírodě,

⁹ MIKOVÁ, Š. *Co nás láká ven a co venku baví děti?* | jdeteven!cz. [online]. Copyright © TEREZA [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: <https://jdeteven.cz/detail/cz/co-nas-laka-ven-a-co-venku-bavi-deti>

¹⁰ MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Vyd. 1. Brno: Rezekvítek, 2000. 59 s. ISBN 80-902954-0-1

- enviromentální vědomí,
- etický postoj k přírodě.

Každý člověk má vztah k přírodě jiný, každý od přírody očekává něco jiného. Každá z uvedených charakteristik pomáhá sledovat vývoj vztahu lidí k přírodě.¹¹

Již od předškolního věku můžeme v dětech prohlubovat jednotlivé charakteristiky, a tím jim pomoci vybudovat zdravý vztah k přírodě a ochotu k pochopení ekologie. Náplň prohlubování uvedených charakteristik by měla být úměrná věku a zkušenostem dětí. Potřebu kontaktu s přírodou můžeme rozvíjet umístěnými přírodními materiály v prostorách třídy a školy, dát dětem možnost si s přírodninami hrát a využívat je v řízených činnostech. Můžeme nabízet obrázkové knihy a encyklopedie s přírodní tematikou.

Adaptaci na přírodní podmínky v dětech budeme rozvíjet častým pobytem venku za každého počasí, připravovat dětem akce a přednášky od lidí s různými povoláními, spjatými s přírodou. Můžeme např. zařídit návštěvu myslivce, nebo hajného, kteří dětem předají zajímavé zkušenosti o tom, jak se máme chovat v lese a jak se zachovat v určitých situacích tak, aby děti byly připravené na častější kontakt s přírodou.

Estetický postoj k přírodě můžeme rozvíjet tak, že se s dětmi budeme snažit vyhledávat v přírodě zajímavé a krásné úkazy, zvuky, neobyčejné stromy a další zajímavosti. Taktéž můžeme vyhledávat krásu i ve zdánlivě obyčejných scénériích. Společně si jevy můžeme popisovat, děti mohou udělat prezentaci fotografií, kde ostatním dětem pár větami popíší, co je na obrázku zajímavé, co se jim líbí a proč.

Etický postoj k přírodě u dětí rozvineme budováním respektu k přírodě. Vhodně informujeme děti o tom, jak by se měl v přírodě chovat každý člověk. K tomu nám může pomoci řízený rozhovor, obrázkové výukové karty vlastní výroby nebo pracovní listy.

Poslední charakteristiku, kterou je environmentální vědomí, rozvíjíme konkrétními činy ohleduplnosti k přírodě, a to nejen při pobytu v přírodě, ale také aktivitami, které se dějí ve školce, nebo doma, ale jsou pro přírodu prospěšné. Do tříd umístíme barevně

¹¹ KRAJHANZL, J. *Psychologie vztahu k přírodě a životnímu prostředí*. Vyd. 1. Brno, Lipka. 31 – 36 s. ISBN 978-80-87604-67-0

odlišené odpadkové koše na tříděný odpad, naučíme děti brát si tolik jídla, kolik opravdu sní, dětem poskytneme papíry na kreslení, které by se za jiných okolností znehodnotily, ale na jednu stranu papíru se stále může kreslit. Další prospěšné aktivity můžeme vymyslet a zavést společně s dětmi a vytvořit tak vlastní projekt.

Obrázek 1: Charakteristika vztahu k přírodě podle Krajhanzla

Zdroj: Krajhanzl, 2014, s. 33

1.6 Vhodné oblékání dětí

Mateřská škola by měla s rodiči spolupracovat v otázce vhodného oblékání dětí. Pokud rodič dítěti dá nevhodné drahé oblečení, které dítě nesmí ušpinit ani zničit, je dítě značně znevýhodněno v poznávání a objevování přírody. Marie Fottová (1980, 123 s.) uvádí, že: „Rodičům je nutno vysvětlit, nejlépe na schůzi na počátku školního roku, význam každodenního pobytu dětí venku a společně s nimi řešit otázku vhodného oblečení při pobytu na zahradě a na vycházkách při různých povětrnostních

podmínkách. Často se stává, že matka ráno ve spěchu dobře neuváží, jaké bude pravděpodobně počasí a dítě nevhodně oblékne.“¹²

Dítě by mělo dostat sice kvalitní oblečení, které ale může ušpinit, či proděravět. Na každé roční období jsou vhodné jiné materiály. Přečkat v suchu deštivé a větrné dny pomůžou pogumované materiály, které neprofouknou a nepromoknou. Pod pogumované kalhoty a bundu dítěti oblékneme thermo oblečení, které dobře odvádí pot od těla. Volíme tenké vrstvy, které můžeme svléknout, či obléknout. V zimě musí mít dítě vždy zakryté kotníky, zápěstí, ledviny a krk, hlavu opatříme teplou čepicí a ruce rukavicemi. Do teplých měsíců volíme vzdušné oblečení, které dítě nepropotí a které mu poskytne dostatek volnosti pro přirozený pohyb v přírodě. Nesmíme zapomenout na pokrývku hlavy, která chrání před úžehem od slunce.

Důležité je, aby dítě nechodilo do přírody v sandálech či jiné nezpevněné obuvi, ale v pevné obuvi, která dětskou nohu podpoří i v nesouměrném terénu a bude prevencí před podvrtnutým kotníkem, či propíchnutou podrážkou větvi. Obuv do lesa je vhodná na suchý zip, protože v případě rozvázaných tkaniček při aktivitě se tkaničky mohou o něco zachytit, nebo je dítě přišlápne. Na procházky za deště volíme holínky, nebo nepromokavou obuv.

¹² FOTTOVÁ, M. *Pobyť dětí předškolního věku venku*. Vyd. 4. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 123 s. ISBN 7353

2 Analýza Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vzhledem k pobytu v přírodě

Následující kapitoly pojednávají o možnostech naplnění rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání jak po výtvarné, hudební a pohybové stránce. Dále se budeme zabývat vysvětlením pojmu environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.

2.1 Výtvarné činnosti

Podle Kateřiny Jančaříkové jsou výtvarné činnosti závislé na prožitých zážitcích dítěte. Kresba vzniká na základě pozorování. Čím zajímavější a hlubší zážitek dítě prožije, tím větší motivace je tento zážitek zvěčnit. V mateřské škole bychom se měli vyhnout stereotypům – kreslení pouze pastelkami na papír nebo kompletování výrobků, které v konečném důsledku vypadají všechny stejně.

Příroda nám umožňuje kreslit klacíkem do písku, bahna, kamínkem či křídou na zem. To dítěti poskytne průpravu pro budoucí psaní, rozvíjí správné úchopy, práci ramene a zápěstí. Při nácvičku písma a čar do písku má dítě k dispozici daleko větší prostor než na papíře. Čáru snadno smažeme a můžeme kreslit znovu a znovu. Dítě má tak možnost poznat, že nám příroda poskytuje mnoho surovin, které lze při výtvarném tvoření využít a samo bude vymýšlet, jak může přírodniny využít.

Dalším příkladem je přírodní barvivo z vybraných druhů rostlin a plodin.¹³ K výtvarné činnosti nemusí děti pouze využívat nasbírané přírodniny, ale také se mohou nechat inspirovat přírodními jevy, zvířaty, ročním obdobím, nebo krajinou, či nebem.

2.2 Hudební činnosti

Jančaříková se ve své publikaci také zabývá tím, jak mohou být hudební činnosti ovlivněny přírodou. Lidové písně nám nabízejí bohatý výběr písní o přírodě, o vztahu člověka k přírodě, písně, ve kterých člověk oslovuje či oslavuje přírodu a její prvky.¹⁴

¹³ JANČAŘÍKOVÁ, K. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-86307-95-4

¹⁴ JANČAŘÍKOVÁ, K. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-86307-95-4

Děti si spojují své poznatky s písněmi, samy na prvky v písních poukazují, hledají shody, či samy zvolí výběr písně. Existuje také celá řada písní a básní, které pojednávají o přírodě, změnách ročních období, časté jsou básně o různých zvířatech. Děti v mateřské škole s paní učitelkou mohou nacvičit divadelní představení o zvířatech doprovázené lidovými i umělými písněmi. Nejčastěji je v mateřských školách dramatizována pohádka „Boudo budko“, „O ztracené rukavičce“, nebo pohádka „O Budulínkovi“.

Vážná hudba, která by v mateřské škole neměla být opomíjena, je také často s tematikou přírody a zvířat. Nejčastěji se můžeme setkat s poslechem Smetanovy Vltavy, kde děti ztvárňují cestu řeky od nejmenšího pramínku. Čtvero ročních období od Antonia Vivaldiho, Měsíční sonáta od Ludwiga van Beethovena, nebo Karneval zvířat od francouzského skladatele Camille Saint-Saëns.

2.3 Pohyb dětí na zahradě mateřské školy a v přírodě

Marie Fottová (1980) se zaměřuje na činnosti dětí venku od jara do zimy. Uvádí, že úlohou učitele je podle počasí vhodně zvolit pohybovou hru. Při přípravě aktivit venku musíme věnovat pozornost aktuálnímu ročnímu období a denní teplotě vzduchu. Při činnostech pozorovat přiměřenost oblečení dětí a aktivně je upravovat.

Výhodou her venku jsou pohybové hry a činnosti podle vlastní volby dětí. V chladných měsících bychom se venku měli věnovat hrám, které děti dobře znají, a tak nemusíme dětem dlouze vysvětlovat pravidla a rovnou můžeme zahájit aktivitu. Měli bychom se vyvarovat hrám, které jsou složité a při vysvětlování pravidel jsou děti nuceny stát na místě. Hry by měly být zvolené tak, aby v pohybu byly všechny děti a žádné dítě nemuselo stát. V chladnějších měsících je dobré využívat hraček a pomůcek podporujících pohyb. Zvolit můžeme odrážedla, šlapadla, čtyřkolky, tříkolky, koloběžky, vozíky a další hračky, které nám mateřská škola nabízí. Můžeme se zabavit vyšlapováním obrazců do sněhu anebo stavění přístřešků ze sněhu.

V teplých měsících lze téměř veškerý chod mateřské školy přesunout na zahradu. Můžeme volit pohybové hry, které jsou složitější a děti si při vysvětlování pravidel můžou sednout na zem, či si můžou dovolit stát na místě. Tělovýchovné chvíle

a rozcvičky lze také realizovat venku na zahradě. Ven můžeme přesunout také odpočinek a stravování dětí.¹⁵

Už při plánování zahrady bychom měli zařazovat prvky, kde si děti mohou sednout, pískoviště, domečky, lavičky, houpačky, skluzavky, kolotoče, brouzdaliště. Je možné přesunout na zahradu i oběd a odpočinek po obědě. Učitelka za těchto podmínek musí dbát zvýšené opatrnosti na bodavý a kousavý hmyz, který při stravování, či odpočinku může děti ohrozit. Neméně důležitá je také ochrana před slunečním zářením. Tu zajistí pokrývka hlavy a vhodně zvolený opalovací krém s dostatečným ochranným faktorem.

2.4 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Andrea Laktomířská (2013) uvádí, že: „Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, zkráceně EVVO, vychází z anglického termínu environmental education, kde environment znamená životní prostředí a education se chápe široce jako vzdělávání, výchova a osvěta. Zjednodušeně by se dalo říct, že je to výchova, vzdělávání a osvěta týkající se životního prostředí. Dříve se používal spíše pojem ekologická výchova. Jedná se tedy nejen o vzdělávání a výchovu, především ve školním prostředí, ale i o zprostředkování informací co nejširší veřejnosti od nejútlejšího věku až po nejstarší generaci a formování kladného postoje ke svému okolí, ke své planetě.

EVVO v širším slova smyslu znamená preventivní nástroj v ochraně přírody a životního prostředí.“¹⁶ Kateřina Jančaříková (2010, s 5) uvádí, že: „Environmentální výchovu do vzdělávacích programů zařadili lidé, kteří připouštějí existenci environmentálních problémů, ale kteří zároveň věří, že to „má ještě smysl“, že se „ještě dá něco dělat“. Environmentální výchova je (spolu s výchovou k udržitelnému rozvoji) odezvou na vzrůstající počet lidí žijících na jednom místě (a na naší planetě vůbec), výchovou jejímž cílem je vychovat a naučit žít lidi za změněných podmínek jinak. Proto je environmentální výchova tématem významným.“¹⁷

¹⁵ FOTTOVÁ, M. *Pobyt dětí předškolního věku venku*. Vyd. 4. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 73–74 s. ISBN 7353

¹⁶ Co je EVVO? : Environmentální výchova. Environmentální výchova [online]. Copyright © 2013 Všechna práva vyhrazena. [cit. 24. 09. 2020]. Dostupné z: <https://environmentalni-vychova.webnode.cz/co-je-evvo/>

¹⁷ JANČAŘÍKOVÁ, K. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. 5 s. ISBN 978-80-86307-95-4

Ministerstvo životního prostředí (2015) ve své publikaci uvádí, že: „Cílem environmentální výchovy v České republice je rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) potřebných pro environmentální odpovědné jednání, tedy takové jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí...Vzdělávání je jediná cesta, která nesází na vnější motivaci, metodu cukru a biče, ale na motivaci vnitřní. Vzdelávání nám pomáhá vytvářet kulturu přátelskou k přírodě, společnost, která vidí hodnotu a užitek v čistém a zdravém životním prostředí naší země a naší planety i bez odměn a trestů.“¹⁸

„Environmentální výchova pomáhá:

- rozvíjet vztah k přírodě,
- rozvíjet vztah k místu,
- rozvíjet porozumění přírodě a dovednosti k jejímu zkoumání,
- rozvíjet schopnost řešit problémy a konflikty související s životním prostředím,
- rozvíjet připravenost jednat ve prospěch životního prostředí.“¹⁹

2.5 Environmentální výchova a Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Vzdělávací obsah Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání je členěn do pěti vzdělávacích oblastí.

2.5.1 Dítě a jeho tělo

MŠMT: RVP PV (2018) „Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat

¹⁸ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ: *Environmentální výchova*. 2015 [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/OFDN_Environmentalni%2520vychova-prirucka_11122015.pdf

¹⁹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.“²⁰

To vše a mnohem více lze uskutečňovat při pohybu na čerstvém vzduchu. Příroda poskytuje mnoho přirozených překážek, které děti musejí překonat. Dítě přeskakuje potůček, přelézá klády, vyhýbá se větvím. Do překonávání překážek děti zapojují celý pohybový aparát včetně smyslů. Dítě se vědomě přizpůsobuje podmínkám, terénu a počasí. Při volné hře venku si dítě uvědomuje, kdy mu je zima a co má dělat, aby mu bylo teplo. Začíná si uvědomovat podle vlastní zkušenosti na sobě, jak funguje lidské tělo. V přírodě má příležitost zapojit všechny smysly – pozoruje barvy, změny v přírodě, zvířata. Slyší různorodé zvuky, může něco ochutnat. Je mu umožněna manipulace s různými přírodninami – od zrněk obilí po větve, hlínu, kaštiny.²¹

2.5.2 Dítě a jeho psychika

MŠMT: RVP PV (2018) „Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativitu a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.“²²

Do této části RVP PV jsou zahrnuty tři podoblasti: jazyk a řeč – poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie a myšlenkové operace – sebepojetí, city a vůle.

V oblasti dítě a jeho psychika se zaměříme na slovní popisování zážitků, zkušeností a smyslových vjemů. Dítě odpovídá na otázku celou větou, formuluje otázky, vyjadřuje myšlenky a domněnky. Díky pobytu v přírodě si děti rozšíří slovní zásobu, protože popisují nová zvířata, mláďata, rostliny, plodiny, vývoj člověka. Pozorují

²⁰ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020].

Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

²¹ LEBLOVÁ, E.: *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 12 s. ISBN 978-80-262-0094-9

²² MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

změny v počasí a v přírodě a popisují je. Děti mají v přírodě nespočet možností k volné hře. S kamarády komunikují, vymýšlí vlastní pravidla, popisují okolní přírodu.

Znalost okolí školky nebo domova mohou následně využít v dalších aktivitách výtvarných, hudebních či pohybových. Do této oblasti výchovy můžeme zařadit také práci s encyklopediemi, atlasy, obrázkovými knihami a dětskou literaturou. Příběhy dětem poskytují různé pohledy na věc. Můžeme vyprávět pohádku „O perníkové chaloupce“ z pohledu stromu, na který Jeníček vyleze. Vymyšlení přirovnávání lidských vlastností ke zvířatům „pilný jako včelka“, „skáče jako srna“, „líný jako veš“ je další formou rozvoje jazyka.²³

2.5.3 Dítě a ten druhý

MŠMT: RVP PV (2018) „Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.“²⁴

Pobyt v přírodě a zaměstnání při aktivitách prohlubuje vztahy mezi dětmi, rozvíjí se jejich empatie, komunikační schopnosti. Starší děti pomáhají mladším a při hrách respektují méně obratné děti.

2.5.4 Dítě a společnost

MŠMT: RVP PV (2018) „Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody v jeho sociálním prostředí.“²⁵

²³ LEBLOVÁ, E.: *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 12 s. ISBN 978-80-262-0094-9

²⁴ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

²⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

Děti se mohou setkat se včelařem, s lesníkem a myslivcem, s pracovníky Lesů české republiky. Díky kontaktu s cizími lidmi se prohlubuje prosociální chování.

2.5.5 Dítě a svět

MŠMT: RVP PV (2018) „Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.“²⁶

Tato oblast se nejvíce přímo dotýká environmentální oblasti, životního prostředí a ekologického chování. S dětmi utváříme kladný vztah k místu, kde bydlí a kde má školku. Lze s dětmi zvelebovat oblíbená místa, chodit krmit zvířata, stavět domečky, čistit lesy od odpadků. Na zahrádce si s dětmi můžeme vytvořit svůj záhonek, zasadit strom, postavit hmyzí hotel.²⁷

2.6 Mateřská škola a pobyt v přírodě

Kvůli neustále se rozrůstajícím městům ubývá možností pro přirozený pohyb v přírodě. Mateřské školy ve městech nemají tolik možností využívat přirozené přírodní prostředí jako mateřské školy na venkově. Venkovské školky mají velkou výhodu v dosažitelnosti přirozeného přírodního prostředí v podobě lesa, louky, potůčku v těsné blízkosti mateřské školy. Městským mateřským školám jsou k dispozici parky, lesoparky a upravené stezky.

I přes všechny nevýhody městské mateřské školy lze zprostředkovat přírodní prostředí i uprostřed města. Vždy je možné uzpůsobit prostředí školky tak, aby děti byly blíže k přírodě. Základem je správně vybavená a dobře zařízená zahrada.

Kateřina Jančaříková (2010) se zabývá tím, jak by měla vypadat zahrada, která je součástí mateřské školy. Zahrada by měla být dobře zabezpečena a oplocena. Měla by

²⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2018. [online]. [cit. 25.09.2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

²⁷ LEBLOVÁ, E.: *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 12 s. ISBN 978-80-262-0094-9

být osazena různými rostlinami a dřevinami. Trávník nemusí být posekán do „Anglického stylu“. Děti si mohou vytvořit záhonek s bylinkami, s květinami, se zeleninou. O zahradu je potřeba pečovat, a tak děti mohou shrabávat listí, okopávat a zalévat záhonky.

Zahrada by také měla poskytovat vodní plochu, kameny a kmen, který leží na zemi a děti na něj mohou lézt. Tak, jako o rostliny se musíme starat o zvířectvo. Děti si mohou zahradu vyzdobit krmítky pro ptáčky, pítky pro zvířátka, hmyzími domečky. Na školní zahradě je možné se starat o kočku, která bude pod pravidelným veterinárním dohledem, očkována a odčervena. Děti se naučí o kočičku starat a kočička na oplátku ochrání zahradu před toulavými kočkami, potkany či myšmi, které mohou zahradu infikovat. Na zahradě by nemělo být pouze pískoviště, ale dnes by tam nemělo chybět také blátoviště. Zahrada by měla disponovat pestrostí prostředí. Na zahradě lze pozorovat změny ročních období, průběh dne od rána do večera, ptactvo a jiná zvířata.²⁸

²⁸ JANČAŘÍKOVÁ, K. Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-86307-95-4

EMPIRICKÁ ČÁST

První část kapitoly se zabývá dotazníkovým šetřením, které je zaměřeno na pobyt dětí venku. Pro průzkum byla zvolena dotazníková metoda, která se zabývá otázkami, jak často chodí děti s rodiči ven na čerstvý vzduch, co je náplní společně stráveného času venku a jak jsou rodiče spokojeni s frekvencí vycházek v mateřských školách.

V druhé části je navržen vlastní týdenní program mateřské školy, který může sloužit jako inspirace pro učitele. Cílem tematického programu je děti motivovat k pobytu v přírodě i za podzimního počasí a prodloužit délku pobytu venku. Strukturovaný týdenní plán je součástí příloh.

3 Charakteristika výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, zda existuje rozdíl v četnosti pobytu v přírodě mezi dětmi žijícími na venkově a ve městě. Tento rozdíl byl zkoumán z hlediska pobytu venku dětí v mateřské škole a z hlediska pobytu venku dětí s rodiči. Cílem výzkumu je testování předem zvolených hypotéz.

3.1 Stanovení hypotéz

Pro výzkumné šetření jsou stanovené následující hypotézy.

1. Děti, které žijí na venkově, tráví více času venku s rodiči než děti žijící ve městech.
2. Děti, které navštěvují mateřskou školu ve městě, tráví méně času venku s mateřskou školou než děti navštěvující MŠ na venkově.
3. Rodiče, jejichž děti navštěvují MŠ ve městě, více spoléhají na mateřskou školu v otázce pobytu dětí venku než rodiče z venkova.
4. Rodiče žijící ve městě tráví čas s dětmi při pobytu venku častěji na dětském hřišti než rodiče žijící na venkově.
5. Děti z mateřských škol ve městech tráví čas na zahradě školy častěji než děti z mateřských škol na venkovech.

3.2 Stanovení výzkumné metody

Výše stanovené hypotézy budou potvrzeny nebo vyvráceny pomocí metody kvantitativního dotazníkového šetření. Pandemie onemocnění Covid-19 ovlivnila průběh a metodu sběru dat. Původním plánem pro sběr dat do výzkumu byly přímé rozhovory s rodiči z vybraných mateřských škol. Z tohoto důvodu byla použita metoda anonymního dotazníkového šetření prostřednictvím sociálních sítí.

Mezi výhody takto provedeného šetření patří rychlý sběr dat bez nutnosti osobního kontaktu pomocí předem promyšlených otázek. Další výhodou je snadné vyhodnocení odpovědí z dotazníkového šetření. Výhodou také je, že respondent vyplní dotazník podle svých časových možností. Naproti tomu má dotazníkové šetření několik nevýhod. Nevýhoda je v nemožnosti přidat doplňující otázky, kdy není možné se dotazovaného doptat na nejasné odpovědi. Další nevýhodou anonymního dotazníkového šetření oproti osobnímu rozhovoru je nevědomost toho, v jakém rozpoložení se dotazovaný respondent v danou chvíli nachází. Největší nevýhodou je nemožnost ovlivnit návratnost. Z tohoto důvodu bylo nastaveno nižší procento návratnosti. Tím byl stanoven minimální potřebný vzorek ke zkoumání pro potřeby bakalářské práce.

3.3 Dotazníkové šetření

Otázky v dotazníku byly formulovány tak, aby odpovědi respondentů přispěly k potvrzení nebo vyvrácení předem stanovených hypotéz. Dotazník byl sestaven z devíti uzavřených a polouzavřených otázek a rozeslala jej v elektronické podobě prostřednictvím sociálních sítí. Respondenti byli předem ubezpečeni, že systém nezaznamenává osobní údaje respondentů a je zcela anonymní.

3.3.1 Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkum formou dotazníkového šetření byl uskutečněn v lednu 2021. Dotazník byl určen pro rodiče dětí v předškolním věku. Oslovena byla skupina rodičů dětí z mateřských škol na sociální síti, která má zhruba 1000 členů. Dotazník byl předem

nastaven na 25 respondentů z venkova a 25 respondentů z města. Dotazník tedy celkem vyplnilo 50 respondentů. Procentuální návratnost jsem tak nastavila na 5 % z celkového počtu členů skupiny, čímž jsme získali stejný vzorek odpovědí od respondentů z venkova a z města. Aby výsledek výzkumu byl objektivní, bylo zacíleno na skupinu respondentů přibližně stejného věku a vzdělání.

Cíleně jsme se zaměřili na skupinu 25 – 35 let se středoškolským vzděláním. Záměrem bylo vytvořit vzorek respondentů podobného věku a stejné úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání abych zjistila, jaký názor mají podobně staří a podobně vzdělaní lidé na pobyt dětí venku. Při rozřazení dotazovaných byl prvním kritériem věk respondentů, druhým kritériem bylo vzdělání respondentů a třetím kritériem kde žijí.

4 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Následující kapitola se věnuje vyhodnocení výsledků výše uvedeného dotazníkového šetření - strukturovaný dotazník viz příloha č. 1. Pomocí nadefinovaného dotazníku byly získány dvě skupiny v počtu 25 respondentů. Pro přehlednost v následujícím textu skupinu respondentů žijících ve městě dále nazýváme „Skupina M“, skupinu žijících na venkově pak „Skupina V“.

Identifikační otázky:

Na otázku „**Jakého jste pohlaví?**“ odpovědělo

- Ve skupině M: 6 mužů a 19 žen
- Ve skupině V: 2 muži a 23 žen

V obou skupinách převažovaly ženy, přesto mě mile překvapilo, že se do výzkumu zapojilo i 8 mužů.

Otázka „**Kolik Vám je let?**“ sloužila pro výběr respondentů ve věkové hranici 25–35 let. Věková hranice byla stanovena na začátku výzkumu jako jedno z kritérií výběru respondentů. Ostatním respondentům bylo poděkováno a dotazník byl ukončen.

Otázka: „**Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**“ sloužila pro výběr respondentů se středoškolským vzděláním. Hranice vzdělání byla stanovena na začátku výzkumu jako další z kritérií pro výběr respondentů. Ostatním respondentům bylo poděkováno a dotazník byl ukončen.

Otázka: „**Upřesněte, prosím, kde žijete**“ měla respondenty rozdělit do dvou základních skupin. Respondenti měli pomocí uzavřené otázky na výběr jednu ze dvou možností:

- Vesnice nebo městys do 5 000 obyvatel.
- Město nad 5 000 obyvatel.

Odpovědí na tuto otázku jsme získali dvě skupiny po dvaceti pěti respondentech, přibližně stejného věku a podobného vzdělání, kdy jedna skupina respondentů byla z venkova a druhá z města. Po dosažení předem zvoleného počtu dvaceti pěti respondentů z každé skupiny nebyl dotazník dalším respondentům zpřístupněn.

Otázkou „**Čemu se rádi věnujete ve svém volném čase?**“ jsem sledovala aktivitu respondentů ve volném čase - zájmy respondentů. Aktivní dospělí se obvykle k aktivním zájmům snaží vést i své děti. V této otázce měli respondenti možnost volné odpovědi.

- Respondenti ze skupiny M nejčastěji odpovídali, že se rádi věnují sportu na druhém místě byla zmiňována kultura a cestování a jeden respondent odpověděl, že se věnuje teraristice.
- Respondenti ze skupiny V na prvním místě zmiňovali turistiku, na druhém místě byl sport a chovatelství, dále kultura, dva respondenti se rádi věnují rybaření a jeden má rád četbu.

Z odpovědí na tuto otázku je patrné, že respondenti v obou skupinách upřednostňují aktivně strávený volný čas.

Výzkumné otázky:

Následující otázky byly zaměřeny na vlastní výzkum, měly mi pomoci při potvrzení, nebo vyvrácení mých hypotéz. Pro přehlednost jsou výsledky zaznamenány v grafech.

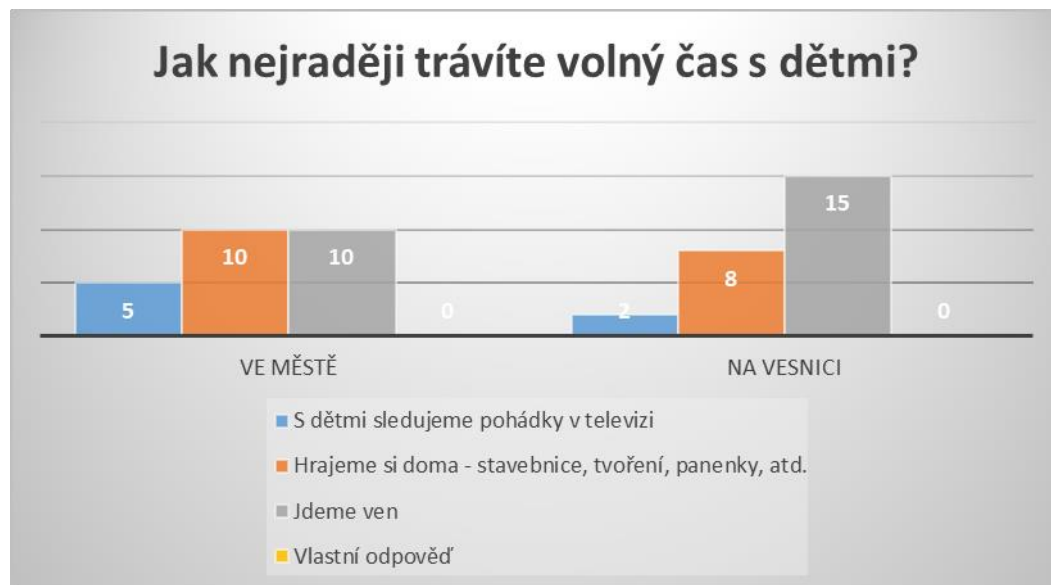
Otázkou „**Jak nejraději trávíte volný čas s dětmi?**“ bylo zjišťováno, co nejraději dělají rodiče s dětmi obou skupin, zajímalo mě, jestli se budou lišit odpovědi rodičů dětí z města, od odpovědí rodičů dětí z venkově. Dotazovaní mohli zvolit více možností odpovědí, nebo napsat vlastní odpověď. Respondenti volby více možností nevyužili a volili vždy právě jen jednu odpověď.

- Respondenti ze skupiny M, odpovídali takto: jdeme ven – 10 respondentů, hrajeme si doma (Stavebnice, tvoření, panenky) – 10 respondentů, s dětmi sledujeme pohádky v televizi – 5 respondentů a vlastní odpověď – 0 respondentů.
- Respondenti ze skupiny V, odpovídali takto: jdeme ven – 15 respondentů, hrajeme si doma (Stavebnice, tvoření, panenky) – 8 respondentů, s dětmi sledujeme pohádky v televizi – 2 respondentů a vlastní odpověď – 0 respondentů.

Z grafu 1 jedna je patrné, že více než polovina rodičů z venkově tráví nejraději volný čas s dětmi venku, poté méně než polovina respondentů odpověděla, že si

rádi hrají s dětmi doma. Televizi s dětmi sledují jen 2 respondenti ze skupiny V. Oproti tomu nejraději čas s dětmi venku tráví méně než polovina rodičů dětí z města, stejný počet rodičů odpovědělo, že si s dětmi rádi hrají doma. Pět respondentů ze skupiny M nejraději sleduje s dětmi televizi.

Graf 1: Jak nejraději trávíte volný čas s dětmi?

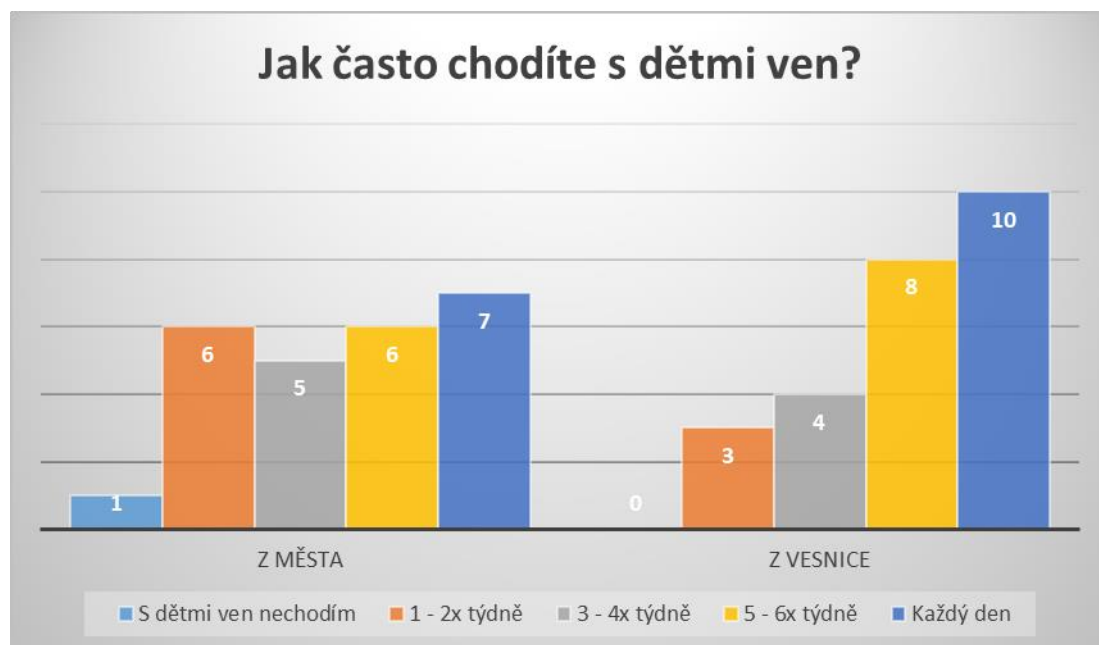
Zdroj: vlastní

Otázka „**Jak často chodíte s dětmi ven?**“ byla zaměřená na četnost vycházek dětí s rodiči. Respondenti mohli zvolit jednu z pěti možností.

- Ve skupině M respondenti volili tyto odpovědi: každý den – 7 respondentů, 5 - 6x týdně – 6 respondentů, 3-4x týdně – 5 respondentů, 1-2x týdně – 6 respondentů, s dětmi ven nechodím, chodí ven s mateřskou školou – 1 respondent.
- Ve skupině V respondenti volili tyto odpovědi: každý den – 10 respondentů, 5-6x týdně – 8 respondentů, 3-4x týdně – 4 respondentů, 1-2x týdně – 3 respondentů, s dětmi ven nechodím, chodí ven s mateřskou školou – 0 respondentů.

Z grafu 2 je zřejmé, že rodiče z venkově tráví s dětmi více času venku než rodiče dětí z města.

Graf 2: Jak často chodíte s dětmi ven?

Zdroj: vlastní

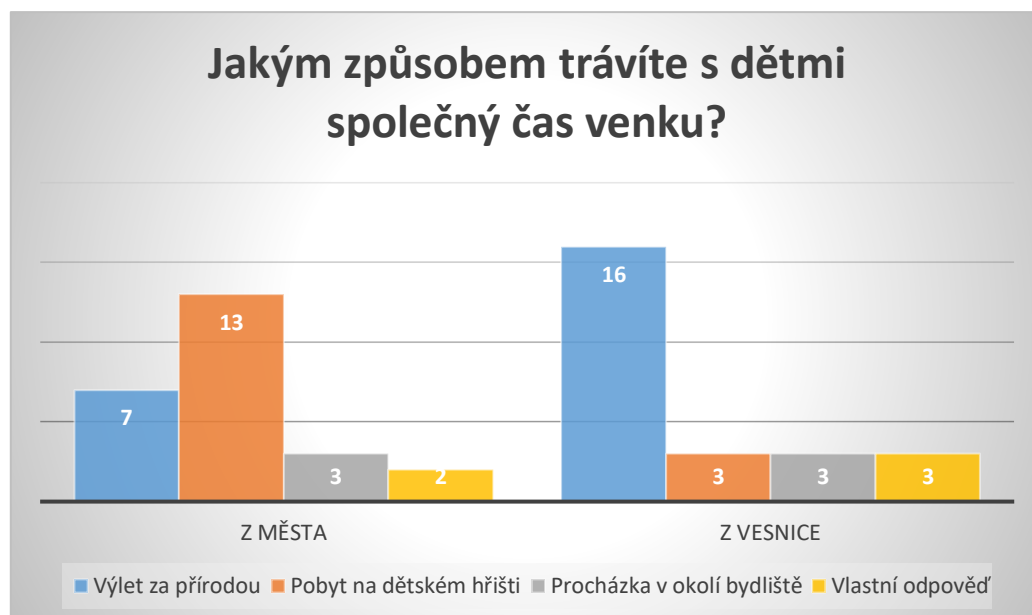
Dotazem „**Jakým způsobem trávíte s dětmi společný čas venku?**“ bylo pozorováno, jakým aktivitám venku dávají rodiče přednost. Zda se tyto aktivity liší u rodičů dětí z města na rozdíl od rodičů z venkova. Respondenti dostali na výběr z několika možností odpovědí, nebo mohli zvolit odpověď vlastní. U této otázky byl ponechán výběr pouze jedné možnosti. Záměrem bylo, aby se respondenti nad otázkou zamysleli a z možných odpovědí vybrali právě jednu možnost, která nejvíc vystihuje náplň společně stráveného času venku.

- Respondenti ze skupiny M odpovídali takto: výlet za přírodou (procházka v lese, v létě u vody) – 7 respondentů, pobyt na dětském hřišti – 13 respondentů, procházka v okolí bydliště – 3 respondenti, vlastní odpověď – 2 respondenti z toho jeden respondent odpověděl, že tráví společný čas s dětmi na kole a druhý respondent odpověděl, že tráví společný čas na fotbale.
- Respondenti ze skupiny V odpovídali takto: výlet za přírodou (procházka v lese, v létě u vody) – 16 respondentů, pobyt na dětském hřišti – 3

respondentů, procházka v okolí bydliště – 3 respondenti, vlastní odpověď – 3 respondenti z toho jeden respondent odpověděl, že tráví společný čas s dětmi sportem nejraději tenisem, druhý respondent odpověděl, že tráví společný čas na fotbale a třetí respondent odpověděl, že nejčastěji tráví společný čas s dětmi na rybách.

Z grafu 3 vyplývá, že rodiče z města tráví více společného času s dětmi na dětském hřišti, oproti rodičům z venkova, kteří tráví společný čas spíše výlety za přírodou.

Graf 3: Jakým způsobem trávíte s dětmi společný čas venku?

Zdroj: vlastní

Jednou ze stěžejních otázek výzkumu byl dotaz na četnost vycházek v mateřské škole „**Jak často chodí Vaše dítě s mateřskou školou ven?**“ Záměrem této otázky bylo porovnat, zda existuje rozdíl ve frekvenci pobytu dětí venku v mateřské škole na venkově a v mateřské škole ve městě z pohledu rodičů. Respondenti mohli z navržených možností zvolit jednu odpověď.

- Ve skupině M volili respondenti tyto možnosti: četnost pobytu dětí venku s MŠ 1 - 2x týdně zvolilo 5 respondentů, frekvenci pobytu dětí s MŠ venku 3 - 4x

týdně zvolilo 12 respondentů a pobyt dětí venku s MŠ každý den zvolilo 8 respondentů.

- Ve skupině V volili respondenti tyto možnosti: četnost pobytu dětí venku s MŠ 1- 2x týdně zvolil 1 respondent, frekvenci pobytu dětí s MŠ venku. 3- 4x týdně zvolilo 8 respondentů a pobyt dětí venku s MŠ každý den zvolilo 16 respondentů.

Z grafu 4 vidíme, že očima rodičů je každodenní pobyt venku dětí s MŠ u mateřských škol na venkově dvojnásobný oproti MŠ ve městě, na druhou stranu téměř polovina respondentů z města odpověděla, že jejich děti chodí s MŠ ven 3 - 4x týdně. Četnost vycházek s MŠ 1 - 2x týdně zvolil pouze jeden respondent z venkova, naproti tomu z města tuto možnost zvolilo 5 respondentů. Z grafu 4 tedy vyplývá, že frekvence pobytu dětí venku z venkovských MŠ je vyšší než v mateřských školách ve městech.

Graf 4: Jak často Vaše dítě chodí s mateřskou školou ven?

Zdroj: vlastní

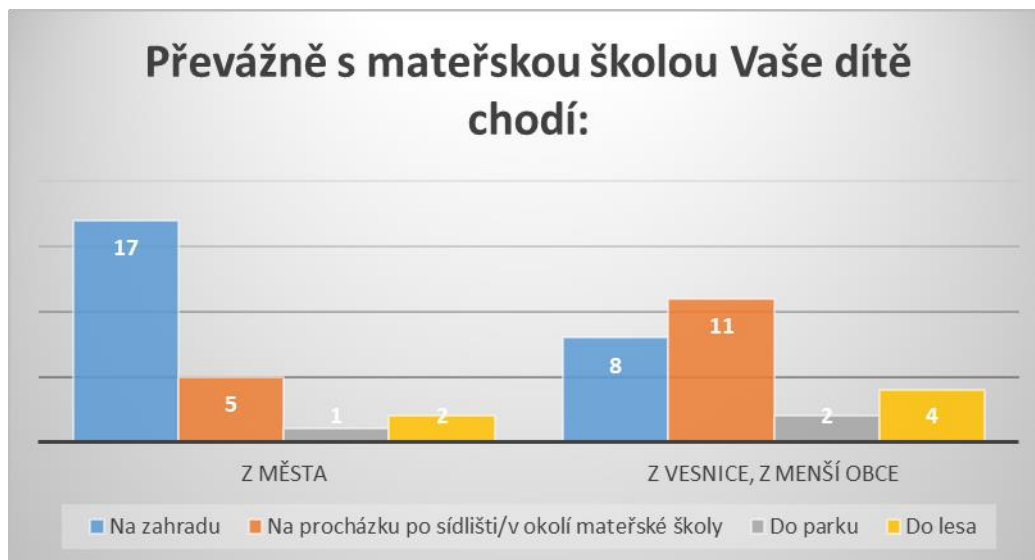
Další otázka vyhodnocovala, jakým způsobem tráví mateřské školy pobyt s dětmi venku: „**Vaše dítě chodí s mateřskou školou převážně**“. Respondenti mohli vybrat jednu z možných odpovědí a odpovídali následovně:

- Ve skupině M respondenti vybrali tyto odpovědi: 17 respondentů odpovědělo, že jejich děti s MŠ chodí převážně na zahradu, 5 respondentů odpovědělo, že jejich děti chodí s MŠ převážně na procházku v oblasti mateřské školy, 1 respondent odpověděl, že jeho dítě s MŠ chodí do parku a 2 respondenti odpověděli, že jejich mateřské školy chodí s dětmi převážně na procházku do lesa.
- Ve skupině V respondenti vybrali tyto odpovědi: 8 respondentů odpovědělo, že jejich děti s MŠ chodí převážně na zahradu, 11 respondentů odpovědělo, že jejich děti chodí s MŠ nejvíc na procházku v oblasti mateřské školy, 2 respondenti odpověděli, že jeho dítě s MŠ chodí do parku a 4 respondenti odpověděli, že jejich MŠ chodí převážně s dětmi na procházku do lesa.

Odpovědi na tyto otázky byly velice překvapivé, v grafu 5 vidíme, že mateřské školy ve městech téměř nevyužívají městských parků, ale v nadpoloviční většině tráví čas s dětmi venku na zahradě. Předpokladem bylo, že městské mateřské školy budou více využívat městských parků. Oproti tomu zahradu na venkově využívá mnohem méně

mateřských škol a téměř polovina MŠ na venkově tráví čas s dětmi na procházce v okolí MŠ.

Graf 5: Převážně s mateřskou školou Vaše dítě chodí

Zdroj: vlastní

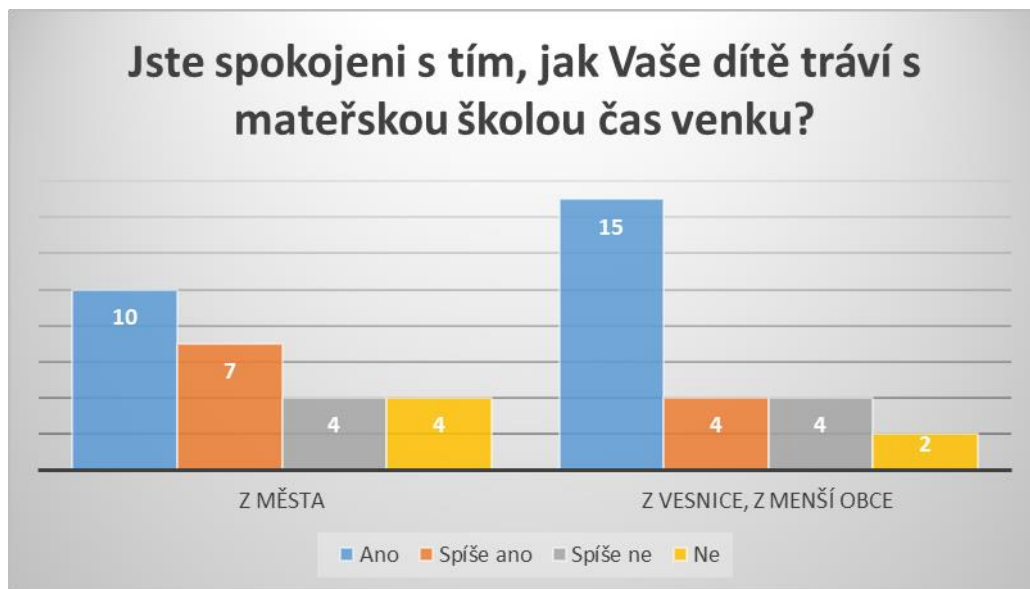
Zajímal nás názor rodičů, zda jsou spokojeni se způsobem, jak jejich děti tráví v MŠ pobyt venku, proto otázka: „**Jste spokojeni s tím, jak Vaše dítě tráví s mateřskou školou čas venku?**“ byla uzavřená s možností výběru právě jedné odpovědi.

- Respondenti ze skupiny M odpovídali takto: 10 respondentů odpovědělo ano, 7 respondentů zvolilo odpověď spíše ano, 4 respondenti odpověděli spíše ne a 4 respondenti zvolili odpověď ne.
- Respondenti ze skupiny V odpovídali takto: 15 respondentů odpovědělo ano, 4 respondentů zvolilo odpověď spíše ano, 4 respondenti odpověděli spíše ne a 2 respondenti zvolili odpověď ne.

Graf 6 ukazuje srovnání spokojenosti rodičů s náplní pobytu dětí venku s MŠ. Zdánlivě jsou rodiče dětí z venkova více spokojeni než rodiče dětí z města. Podíváme-li se však na graf blíže, zjistíme, že k odpovědi „ano“, nebo „spíše ano“, ve městech inklinuje celkem 17 rodičů a na venkově 19, což je u obou skupin přibližně stejný počet. V této chvíli bohužel nebylo možné zjistit, v jakém rozpoložení se rodiče nacházeli, zda nebyli ovlivněni např. aktuálně nepříznivým počasím (průzkum probíhal v lednu,

proto je možné, ba dokonce velmi pravděpodobné, že jinak budou děti s MŠ trávit čas venku v létě a jinak v zimě).

Graf 6: Jste spokojeni s tím, jak Vaše dítě tráví s mateřskou školou čas venku?

Zdroj: vlastní

Poslední otázkou: „**Je něco, co byste na pobytu dětí venku s mateřskou školou změnili?**“ jsme chtěli získat ucelený náhled na pobyt dětí v MŠ venku z pohledu rodičů. Z tohoto důvodu byla zvolena otevřená otázka, ve které měli respondenti možnost se vyjádřit vlastními slovy.

Mezi nejčastějšími zmiňovanými odpověďmi bylo, že by rodiče uvítali, kdyby děti s MŠ chodily na delší procházky, rodičům by nevadilo, kdyby MŠ chodila ven i za ošklivého počasí a celkově trávil s dětmi více času venku. Dále by rodiče uvítali více kreativity při pobytu venku, více zařazených soutěží a větší rozmanitost venkovních aktivit. Rodiče z města zmiňovali, že by byli rádi, kdyby jejich děti s MŠ chodily více do parků, nebo na procházky do přírody.

4.1 Shrnutí výzkumného šetření

Dotazníkové šetření ukázalo, že děti, které žijí na venkově, tráví s rodiči ale i s mateřskou školou více času venku, než děti z městských mateřských škol. Toto zjištění potvrzuje první i druhou hypotézu:

První hypotéza: „Děti, které žijí na venkově, tráví více času venku s rodiči než děti žijící ve městech.“ se potvrdila. K potvrzení této hypotézy sloužily otázky „Jak nejráději trávíte volný čas s dětmi?“ a „Jak často chodíte s dětmi ven?“. Na základě potvrzené první hypotézy bychom doporučili, aby rodiče z města více aktivně vyhledávali příležitosti ke zprostředkování přirozeného pobytu dětí v přírodě.

Druhá hypotéza: „Děti, které žijí ve městě, tráví méně času venku s mateřskou školou než děti žijící na vesnici.“ se potvrdila. Pro potvrzení, nebo vyvrácení hypotézy byla v dotazníku uvedena otázka: „Jak často chodí Vaše dítě s mateřskou školou ven?“. Přičemž odpověď „Každý den“ zvolilo 32 % respondentů z města a 64 % respondentů z venkova.

Třetí hypotézu: „Rodiče z města více spoléhají na mateřskou školu při pobytu venku než rodiče z venkova“ se nepodařilo věrohodně potvrdit, ani vyvrátit. Pro účely vyvrácení, nebo potvrzení této hypotézy sloužila v dotazníku otázka: „Jak často chodíte s dětmi ven?“ kdy na tuto otázku odpověděl pouze jeden respondent z města, že s dětmi nechodí ven vůbec.

Čtvrtá hypotéza: „Rodiče s dětmi z města raději tráví čas na dětském hřišti při pobytu venku než rodiče žijící na vesnici.“ se potvrdila. Hypotézu potvrdily odpovědi na otázku „Jakým způsobem trávíte s dětmi společný čas venku?“. Odpověď „Pobyt na dětském hřišti“ zvolilo 12 % respondentů z venkova a 52 % respondentů z města.

Pátá hypotéza: „Mateřské školy ve městech tráví čas s dětmi venku častěji na zahradě školy než mateřské školy na vesnici.“ se potvrdila. Pro potvrzení nebo vyvrácení hypotézy byla v dotazníku uvedena otázka: „Vaše dítě chodí s mateřskou školou převážně:“ Odpověď „Na zahradu mateřské školy“ zvolilo 32 % respondentů z venkova a 68 % respondentů z města.

4.2 Vlastní doporučení

Přestože na začátku zkoumání bylo nutné změnit metodu svého výzkumu, a to předpokládanou metodu osobních rozhovorů na metodu anonymního dotazníkového šetření, výzkum přinesl zajímavé výsledky. Oproti první metodě, pomocí které byla možnost porovnat jen názory rodičů pouze ze dvou mateřských škol (ve městě a na venkově), jsem díky dotazníkovému šetření respondentů ze skupiny na sociální síti získala názor 50 rodičů napříč celou Českou republikou. Zkoumaný vzorek byl poměrně malý, proto nelze výsledky široce zobecnit. Přesto si myslím, že výstupy můžeme brát jako podnět pro to, aby mateřské školy trávil více času s dětmi venku – v přírodě, na zahradě školy, v městském parku.

Na základě teoretického základu i zjištěných skutečností z dotazníkového šetření mateřským školám doporučujeme:

- Prodloužit čas pobytu s dětmi venku.
- Doplnit vybavení zahrady přírodními prvky, které dětem poskytnou přirozený pohyb díky překonávání přirozených překážek. Jako příklad uvádím: dutý kmen stromu, blátoviště, bludiště z křoví, přístřeší z vrbového proutí apod.
- Poskytnout dětem kontakt se zvířaty. Děti se mohou podílet na stavbě hmyzího hotelu, ptačí budky, či krmítka. Uspořádat s dětmi sběr kaštanů a zorganizovat výlet do lesa, kde kaštany děti samy umístí do krmelců.
- Zařazovat procházky po okolí, dle možností do lesa, nebo parku.
- Zařazovat společné aktivity rodičů s dětmi při pobytu venku. Jako příklad uvádím: Tematické zahradní slavnosti – rozloučení s létem, drakiáda, dlabání dýní, jablkobrání, vánoční zdobení stromečků ovocem a vyrobenými ozdobami, zimní tvoření ze sněhu, velikonoční hodování, pálení čarodějnic, rozloučení se školním rokem a s předškoláky. Výroba záhonků, sadba bylinek, ovoce a zeleniny.
- Plánovat více tematických výletů po okolí. Příkladem může být: naučná stezka přizpůsobená věku dětí.

5 Plánování a realizace týdenního plánu do mateřské školy

V následujících části práce popisu týdenního tematického plánu, který je určen pro seznamování dětí s přírodou. Tematický plán obsahuje nabídku činností a her pro děti, které jsou určené do přírody za každého počasí. Součástí je samotná realizace tematického plánu v mateřské škole s dětmi předškolního věku a závěrečné hodnocení aktivit.

Tematický program nese název: „Jak se zvířátka chystají na zimu“. V něm si s dětmi představíme zvířata našich lesů, polí, rybníků, a ptactvo, které odlétá do teplých krajín i ptactvo, které přezimuje u nás. Zvířata nás budou provázet všemi činnostmi.

5.1 Obecná charakteristika mateřské školy

Tematický program byl realizován v mateřské škole, která se nachází v Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Mateřská škola je vedena jako eko-školka. Ve školce je v plném provozu pět tříd. Tři třídy jsou věkově homogenní a dvě třídy jsou věkově heterogenní. Kapacita školy je 100 dětí ve věku od 2 do 6 let. Po pohovoru s paní ředitelkou, navzdory epidemiologické situaci s onemocněním Covid-19, jsem dostala příležitost svůj plán zrealizovat ve třídě dětí ve věku od 4 do 5 let pod dohledem vedoucí paní učitelky. Vedoucí paní učitelka si prostudovala připravené přípravy na týden a velice se jí líbily. Paní učitelka se vším souhlasila a byla ochotná s realizací pomoci. Prvních čtrnáct dní praxe v mateřské škole sloužilo pro pozorování dětí, seznámení se s nimi a s prostředím. Třetí týden paní učitelka praktikantce přenechala vedení dětí a po každé aktivitě poskytla krátkou zpětnou vazbu. Interiér třídy byl upraven dle vlastních preferencí. Po konzultaci s paní učitelkou byly odstraněny nevkusné hračky a hračky, se kterými si děti nehrají. Dětem byly poskytnuty dřevěné stavebnice a krabice s vysušeným přírodním materiálem. Například kaštiny, žaludy, šišky, začištěné dřevěné špalíčky, které byly určené pro hru dětí. Třída byla vyzdobena dekoracemi vyrobených z přírodnin a obrázky zvířat.

5.2 Týdenní tematický plán: Jak se zvířátka chystala na zimu

Týdenní tematický plán je určen pro podzimní období. Příroda se kolem nás mění, listí se zbarvuje do podzimních barev, poté opadá. Venku začíná být větší chladno a také vlhko. Slunce už na nás nevykukuje tak často, jako v létě, je více oblačno nebo deštivo. V neposlední řadě se také zvířata začínají chystat na zimu. V tomto týdenním programu si budeme povídat hlavně o zvířátkách. O zvířátkách si budeme nejen povídat, ale budeme si na ně hrát, budeme si s nimi hrát a budou nás provázet celým týdnem napříč všemi aktivitami. Na zvolené téma, tj. „Jak se zvířátka chystají na zimu“ se dá vymyslet mnoho aktivit a činností. Tento plán, který byl realizován v mateřské škole s dětmi od 4 do 5 let, může posloužit mimo jiné jako inspirace pro nové nápady. Hlavním úkolem je propojit dění ve školce s přírodou a celkově čas venku zefektivnit a prodloužit. Díky častému pobytu venku můžeme nejen sledovat zmiňované změny v přírodě, barvy a počasí, které nám podzim nabízí, ale také změny v chování dětí. Plán je vhodný pro školky na venkově, ale i ve městě.

Koncem předchozího týdne bychom měli rodiče upozornit, že máme v plánu s dětmi chodit více ven, a proto je důležité, aby každý den rodiče sledovali předpovědi počasí a děti vhodně oblékli a obuli. Také je dobré mít ve školce pár kousků oblečení navíc, aby se děti mohly po vycházkách převléknout. Taktéž rodiče upozorníme, že v pátek máme v plánu jít s dětmi na dlouhou vycházku, aby měli rodiče čas děti na vycházku připravit a vybavit je náhradním oblečením a pláštěnkou. Je důležité zvolit si trasu, která by měla být nejlépe po nějaké okolní naučné stezce, trasa by měla mít přibližně 5 kilometrů. Pokud děti nejsou zvyklé na procházky, můžeme trasu zkrátit podle možností dětí. Obsah vycházky je detailně popsán v přípravě na pátek. Strukturovaný týdenní program je součástí příloh viz Příloha č. 2.

5.2.1 Pondělí

Tabulka 1: Organizace dne - pondělí

PONDĚLÍ	ČASOVÁ DOTACE	ČINNOST	ORGANIZAČNÍ FORMA
RANNÍ HRY	6:30 – 8:00	Volná hra dětí, kaštanové sudoku	Individuální
RANNÍ KRUH	8:00 – 8:20	Uhádni téma týdne	Frontální
RANNÍ CVIČENÍ	8:20 – 8:50	Veverčí rozcvička	Frontální
ŘÍZENÁ ČINNOST	8:50 – 9:20	Výroba papírové veverky, Kruhové mandaly	Frontální
POBYT VENKU	9:45 – 11:45	Výroba obrázců z přírodního materiálu, 3km procházka, volná hra dětí	Skupinová, frontální, individuální
ŘÍZENÁ ČINNOST ODPOLEDNE	14:30 – 14:45	Dětská jóga, volná hra dětí	Frontální

Zdroj: vlastní

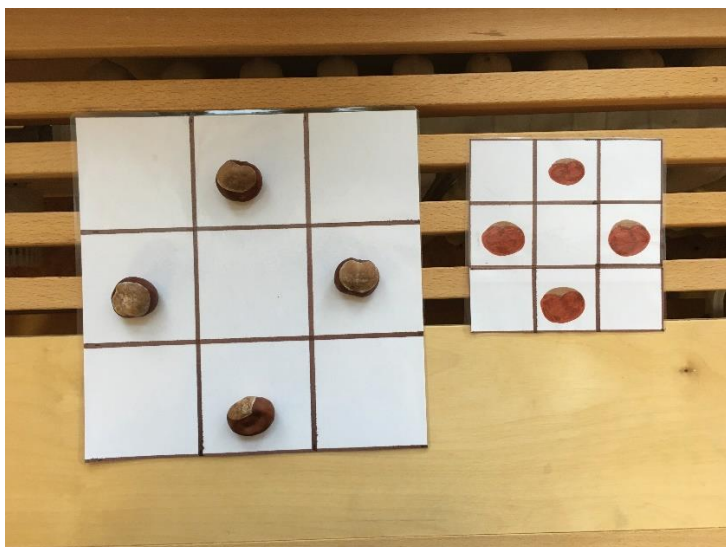
Kaštanové sudoku

Pomůcky: Kaštan, připravené narýsované čtvercové sítě s předlohou pro skládání kaštanů

Obsah: Rozvoj jemné motoriky, koordinace oko-ruka, orientace na ploše papíru

Metodický postup: Tato činnost byla pouze dobrovolná pro děti, které měly zájem si jí zkusit. Každý den na jednom stolečku je připravena klidová aktivita. Dnes byly na stolečku připravené zalaminované karty s čtvercovou sítí 3x3 čtverce. V síti jsou zakreslené tečky, pokaždé jinak a v jiném počtu. Dítě si vybere jednu kartu a usedne k místu, kde je připravená na papíře opět čtvercová síť, nyní je papír větší. Dítě umísťuje kaštan podle předlohy na menší kartičce. Pokud má zájem, poprosí paní učitelku o kontrolu.

Obrázek 2. Kaštanové sudoku

Zdroj: Vlastní

Uhádni téma týdne

Pomůcky: Vyrobená koruna z papíru ve tvaru veverky

Cíl: Každé dítě zvládne říct jednu souvislou větu

Obsah: Společný rozhovor v kruhu

Metodický postup: S dětmi se posadíme do kruhu, ukážeme dětem veverčí korunu a vysvětlím pravidlo: Kdo má korunu – ten má slovo. Každý řekne alespoň jednu souvislou větu, co dělal o víkendu. V dalším kole se děti se snaží uhodnout, co bude naším týdenním tématem, čím se budeme zabývat, právě veverčí koruna je nápovědou

Závěr: Dětem se koruna velice líbila, měla motivační efekt, pravidlo se děti snažily dodržet. Naše téma děti uhodly téměř hned. Hned všichni vyprávěly své postřehy a zážitky se zvířaty, což způsobilo malý rozruch a překřikování dětí. Po upozornění na korunové pravidlo se děti opět uklidnily.

Veverčí rozcvička

Pomůcky: Čepičky od žaludů zesponu vymalované barvami

Cíl: Dítě udrží rovnováhu při přechodu přes překážky, dítě se umí orientovat v prostoru

Obsah: Hledání žaludové čepičky, rozcvička,

Metodický postup:

Rušná část – Po třídě paní učitelka schová žaludové čepičky. Každé dítě dostane jednu žaludovou čepičku, která je zespodu namalovaná jednou barvou. Úkolem dětí je najít ve třídě čepičku, která má stejnou barvu. Každé dítě má jinou barvu. Když dítě najde čepičku jiné barvy, odloží ji zpět a své místo. Vyhrává ten, kdo najde čepičku stejné barvy. Čepičky od dětí vybereme a uděláme druhé kolo, kdy rozmístíme čepičky a pustíme hudbu. Když hraje hudba, děti hledají. Když hudba přestane hrát, děti jsou jako sochy. Vyhrává ten, kdo nejdříve najde čepičku shodné barvy. Tato hra slouží k zahřátí organismu.

Zdravotní cvičení – Zdravotní cviky s čepičkami, které děti našly ve třídě. Každé dítě má dostatek prostoru kolem sebe. Zdravotní cvičení provádíme od vysokých poloh k nízkým polohám:

- stoj snožný, ruce v bok, čepičky na zemi, chůze po špičkách okolo čepiček, změna směrů a tempa
- stoj na jedné noze, druhou nohou zvedáme čepičku, střídáme nohy
- stoj mírně rozkročný, uchopíme čepičky a předáváme si je před tělem a za tělem
- sed zkrřížný skrčmo, vzpažit, zvedáme čepičku co nejvýš
- sed snožný, přitahy ke špičkám – čepičky položit na špičky

Hlavní část – Čepičky položíme na čáru přibližně 30 centimetrů od sebe, děti udělají zástup a půjdou veverčí stezku za oříškem. První kolo – Slalom mezi čepičkami poskoky snožmo, druhé kolo – slalom mezi čepičkami nápodobou raka, třetí kolo – chůze po čepičkách na boso – koho by to příliš bolelo, může jít bokem a pouze po patách.

Zklidnění – Dnešní cvičení je spíše klidové, proto nevolíme cílenou relaxaci, ale za doprovodu klidné hudby si děti obují přezůvky, napijí se a vykonají osobní hygienu před svačinou.

Závěr: Čepičky, které budeme chtít použít při cvičení, volíme velké, protože malé čepičky se rozbijí při manipulaci s nimi. Barvy čepiček musí být opravdu odlišné, aby se děti v barvách bez problémů orientovaly.

Výroba papírové veverky

Pomůcky: Šablona veverky, oranžové papíry, lepidlo, černá pastelka

Cíl: Dítě umí roztrhnout a natrhat papír na požadovanou velikost

Kompetence: Zvládat jemnou motoriku – trhání papíru

Obsah: Výroba veverky – trhání, lepení, kreslení

Organizace: Děti sedí u stolečků

Metodický postup: Každé dítě dostane šablonu veverky a oranžový papír. Děti si natrhají hromádku oranžových papírů a nalepí je v místě ocásku. Vybarví příslušnou pastelkou tělo, dokreslí obličej a dráčky. Řízený rozhovor o potravě veverky a jak veverka přečkává zimu.

Závěr: Trhání papíru dělá dětem veliký problém, je tedy potřeba si na tento úkol vymezit dostatek času. Dětem ze začátku trhání téměř nešlo, pár jedincům to šlo naopak okamžitě. Je relativně těžké způsob trhání papíru dětem vysvětlit. Paní učitelka byla překvapená, že to dětem až tak moc nejde. Nakonec to většina dětí pochopila a výrobky se opravdu vydařily. I přes to jsme se rozhodly zařadit trhání papíru v průběhu týdne ještě jednou. Děti při práci vedly vášnivý rozhovor, kdo kdy a kde viděl nějakou veverku a už se všechny děti těšily ven, abychom se mohli po veverkách podívat.

Obrázek 3. Hotové výrobky veverky z papíru

Zdroj: vlastní

Kruhové mandaly

Pomůcky: Různé druhy přírodních materiálů, barevné kostičky, podložky ve tvaru kruhu

Cíl: Dítě se dokáže domluvit s kamarádem na určitém postupu.
Metodický postup: Děti rozdělíme do dvojic. Doprostřed třídy připravíme krabice s přírodním materiálem, s barevnými kostičkami a ukážeme dětem, jak vypadá mandala z přírodnin na obrázku. Podle toho necháme děti, ať si tvoří vlastní mandaly. Na závěr si vzájemně prohlédneme a pochválíme mandaly.

Závěr: Děti skládaly mandalu poprvé v životě. Děti se snažily dodržovat kruh a byly moc šikovné.

Obrázek 4. Mandala dvou dětí

Zdroj: vlastní

Mandala pro rodiče s dětmi

Protože byl tento plán realizován v době pandemie s onemocněním Covid-19, byl vymyšlen způsob, jak spolu můžou komunikovat děti, které zůstaly doma, s dětmi ve školce. Celý týden bude provázet společné tvoření obrovské mandaly na plácku před školkou. Předchozí aktivita byla určena pro seznámení dětí s mandalou, jejími tvary a použitým materiálem. Děti tak měly představu, jak mandalu mají tvořit a jaké

materiály do mandaly mohou použít. Paní učitelka s praktikantkou kontaktovala rodiče prostřednictvím emailových schránek a představily návrh na společný projekt. Rodiče byli vyzváni, aby s dětmi šli na procházku a z procházky přinesli něco, čím přispějí do mandaly. Rodiče mohou své dítě u mandaly vyfotit a poslat fotografii e-mailem do školky, učitelka sdílí s dětmi došlé fotografie (rodiče musí být předem na sdílení upozorněni a souhlasit s ním).

Jako materiál je možné použít i něco z vlastní zahrádky. My s dětmi, které chodí do školky, budeme tento úkol plnit v rámci pobytu venku. Taktéž se do mandaly mohou zapojit rodiče s dětmi, kteří do školky dochází normálně. Před školkou bylo připraveno pár bedýnek s přírodninami a udělaly základ mandaly. Vedle mandaly paní ředitelka umístila bílou tabuli „vzkazovníček“ s připravenými fixy a děti si tak mohly navzájem kreslit vzkazy.

Obrázek 5. Společná mandala

Zdroj: vlastní

Pobyt venku

Při pobytu venku dbáme na to, abychom venku strávili opravdu dvě hodiny denně. Před odchodem ven probíhá kontrola všech dětí – vhodné oblečení a obuv. Praktikantka má v batohu – kapesníčky, bezpečnostní terčík, šátek, malou lahev

s čistou vodou. Náplní pobytu venku je stavění velké mandaly, procházka 3 km v lese, volná hra v lese.

Dětská jóga

Dětskou jógu zařadíme po odpoledním odpočinku. Pomocí cviků, které jsou vhodně zvolené, pomůžeme se vstáváním a se získáním energie po probuzení. Zejména jóga pro děti je založená na motivech zvířat a přírody, proto nás téma týdne neopustí ani při odpoledním cvičení jógy. V jarních, letních, a pokud počasí dovolí tak i v některých podzimních dnech můžeme jógu po odpoledním odpočinku přesunout ven na zahradu. Za nepříznivého počasí jógu provádíme v interiéru, ale i tak nás při cvičení může doprovázet hudba s přírodními motivy, například šum moře, zpěv ptáků, či zvuk lesa. Jóga je taktéž přínosná pro budování zdravých vztahů mezi dětmi a vazeb s učitelem. Pravidelné cvičení jógy s dětmi pomáhá ke správnému držení těla, k rozvoji dětské fantazie a rozvoji sebevědomí. Stačí 10–15 minut denně, nejlépe před jídlem, aby dětem při cvičení nebylo těžko. V tomto plánu je jóga s dětmi zařazena po odpočinku před svačinou. Začátek cvičení je vždy od nízkých poloh k vyšším, nebo od vyšších poloh k nízkým. Dětem není řízen dechový rytmus, ale děti jsou upozorněny, aby nezapomněly dýchat a dech nezadržovaly.

- Pozice tygří odpočinek – Leh na břicho, hlava položená levou tváří na rukách. Levá noha natažená, pravá noha unoží skrčmo. Tato pozice je hlavně relaxační, děti mohou mít zavřené oči. Uvolňuje se nám bederní páteř a celkově přináší pocit pohody.
- Pozice zajíček – Klek sedmo, vzpažit. Předklon – čelo na podložku, brada u kolen, ruce stále vzpažené a dýcháme. Každý je v pozici tak dlouho, jak je mu to samotnému příjemné. Vzpažené ruce jsou jako uši zajíce.
- Pozice jezeček – Leh na zádech, kolena skrčit, ruce objímají kolena a přitahují kolena co nejbliže k tělu. S nádechem zvedneme hlavu a čelem směřujeme ke kolenům. S výdechem zpět do lehu.
- Pozice hora – Vzpor klečmo, zvedáme hýždě až do propnutí kolen. Hlava v prodloužení páteře. Nejlépe mít celé plošky nohou na podložce, můžeme prošlapávat chodidly.

- Pozice stromu – poslední pozice. Stoj, stoj na pravé noze, levá noha se chodidlem opře o vnitřní stranu stojné nohy. Ruce dlaněmi spojené nad hlavou, pomalu přesuneme spojené dlaně před hrudník. V pozici chvíli vydržíme. Opakujeme i na druhou stranu.

Závěr: Děti jóga velice baví a vždy se při ní snaží cviky provádět pečlivě. Při cvičení nás provázela jemná hudba a zvuky přírody, které se dětem moc líbily.

5.2.2 Úterý

Tabulka 2. Organizace dne - úterý

ÚTERÝ	ČASOVÁ DOTACE	ČINNOST	ORGANIZAČNÍ FORMA
RANNÍ HRY	6:30 – 8:00	Volná hra dětí, žaludové pexeso	Individuální
RANNÍ KRUH	8:00 – 8:20	Řízený rozhovor o jezcích	Frontální
RANNÍ CVIČENÍ	8:20 – 8:50	Leze ježek, leze v lese	Frontální
ŘÍZENÁ ČINNOST	8:50 – 9:20	Výroba ježka z šišky	Frontální
POBYT VENKU	9:45 – 11:45	Spirála z listí, volná hra dětí, procházka 3km	Skupinová, frontální, individuální
ŘÍZENÁ ČINNOST ODPOLEDNE	14:30 – 14:45	Dětská jóga, volná hra dětí	Frontální

Zdroj: vlastní

Žaludové pexeso

Pomůcky: Dnes opět využijeme naše čepičky vymalované barvou z předešlého dne.

Žaludy připravíme na jeden volný stoleček, hra je pouze dobrovolná, a tak aktivitu dětem pouze nabízíme. Hra se hraje stejně jako normální pexeso. Děti mají více práce s otáčením čepiček, protože čepičky jsou malé a hůř se s nimi manipuluje.

Řízený rozhovor o jezcích

Pomůcky: Krabice s trochou listí a plyšovým ježkem, kolíčky

Cíl: Dítě zvládá odpovědět na otázku souvislou větou. Dítě umí uchopit a umístit kolíček

Obsah: Hádanka, řízený rozhovor o jezcích, krátká hra pro rozvoj jemné motoriky

Metodický postup: S dětmi se přivítáme v kruhu a poté následuje hádanka: „*Bříško má nahaté, záda zas ježaté. Dupe jako slůňátko, co myslím za zvířátko?*“ po uhádnutí hádanky následuje krátký rozhovor o jezcích. Kroužkem dětí koluje krabice, ve které je trochu listí a plyšový jezek. Každý si jej může prohlédnout a pohladit. Návrh otázek: Jak se jezek zazimuje? Jak a kdy můžeme jezkům pomoci? Co budeme dělat, když najdeme malinkého ježka? Co si vezmeme, abychom mohli ježka zvednout do ruky? Čím můžeme ježka nakrmit?

Hra Já jsem jezek – Děti rozdělíme do dvojic. Do každé dvojice dáme 10 kolíčků. Jeden z dvojice představuje ježka – schoulí se do klubíčka a druhý mu připíná kolíčky na záda jako bodliny. Poté si role vymění.

Závěr: Děti hádanku o jezkovi ihned uhádly, při rozhovoru odpovídaly na všechny otázky alespoň jednou souvislou větou. Dětem se líbilo, že si mohly pohladit plyšového ježka.

Leze jezek, leze v lese

Pomůcky: Ježaté míčky – podle počtu dětí, bubínek

Cíl: Dítě dokáže reagovat na zvukový signál, dítě se umí orientovat v prostoru

Obsah: Básnička s pohybem, zdravotní cviky ježatým míčkem, hra s reakcí na zvukový signál

Metodický postup:

Rušná část

<i>„Leze jezek, leze v lese,</i>	lezeme po čtyřech
<i>žížaly si domů nese.</i>	stoj, představujeme, že táhneme pytel přes rameno
<i>Děti lesem běhají,</i>	pobíhání po třídě
<i>ježka všude hledají.</i>	stoj, rozhlížíme se po třídě a hledáme
<i>Ježek píchá do všech stran,</i>	stoj, prsty píchají do všech stran
<i>já se chytit nenechám.</i>	stoj, hlavou „nenene“
<i>Do listí se zahrabal,</i>	ze stoje na bobek

schoulil se a potom spal. ²⁹ ruce naznačí polštář, spíme

Básničku zopakujeme třikrát.

Zdravotní cviky

- sed, ježatý míček mezi chodidla – automasáž chodidel,
- sed, zkusíme mezi chodidly zvednout míček do vzduchu,
- sed, míčkem masáž zad kamarádovi,
- vzpor dřepmo, automasáž dlaní. Míček je položený na podložce, rukou kroužíme po míčku, promasírujeme i celou paži,
- stoj na jedné noze, podávání míčku pod pokrčenou nohou.

Hlavní část

Pohybová hra s reakcí na zvukový signál. Bubínkem bubnujeme do rytmu pochodu = děti pochodují a dupou jako ježci. Bubnujeme rychle = děti se rozeběhnou a hledají nějaký úkryt, kam se jako ježci schovají. Přestaneme bubnovat = dítě se zastaví a schoulí jako ježek, který se něčeho bojí a vystrčí bodlinky.

Zklidnění

Na závěr byla zařazena relaxace vleže na zemi, učitel chodí mezi dětmi a hladí děti po tváři umělým pírkem. Kdo je pohlazen, pomalu vstává a jde se umýt před svačinou

Závěr: Dětem se básnička s pohybem velice líbila, samy si vyžádaly opakování při pobytu venku. Velice děti zaujala rozcvička s míčkem a vzájemná masáž. Reakce na zvukový signál byla u některých dětí pomalá a spíše opakovaly po druhých dětech. Určitě je potřeba podobné aktivity zařazovat častěji.

Výroba ježka z šišky

Pomůcky: Šišky, modelína

Cíl: Dítě dokáže pracovat s modelínou

Obsah: Vymodelování hlavy ježečka z modelíny

²⁹ DĚTSKÉ BÁSNIČKY – JEŽEK. Hlavní strana – dětské básničky [online]. [cit. 2. 12. 2020]. Dostupné z: <https://detske-basnicky.7x.cz/rubriky/zviratka/jezek>

Metodický postup: Dětem rozdáme šišky a každý si vezme kousek modelíny. Úkolem dětí je vymodelovat z modelíny hlavu ježka, která bude upevněná k šišce. Na hlavě je potřeba znázornit oči, nos a ústa.

Závěr: Děti se seznamují s modelínou nově, proto byla zvolena aktivita, kterou děti zvládnou. Nejdříve bylo potřeba modelínu zahřát a zpracovat. Dětem šla tato práce od ruky a velice je bavila. Výrobky se velmi povedly.

Spirála z listí

Cíl: Dítě se dokáže domluvit s kamarády na určitém postupu

Obsah: Skupinky dětí mají za úkol udělat spirálu z listí

Metodický postup: Děti rozdělíme do skupin po 4 – 5 dětech. Úkolem dětí je, aby se společně domluvily a vytvořily spirálu z listí. Spirálu nejprve ukážeme nakreslenou na papíře a společně si popíšeme její charakteristické rysy. Děti se mezi sebou dohodnou, zda spirálu začnou od kraje, či od středu a co bude jejím středem (strom, větvička, keř a jiné). Po dokončení si prohlédneme všechny spirály opět jako v galerii. Děti upozorníme, že spirála nemusí být veliká, ale stačí malá.

Závěr: Děti si se zadaným úkolem hravě poradily. Občas si vyžádaly radu, ale všem skupinkám se tento úkol povedl. Důležité je děti upozornit, že spirála nemusí být obrovská. Po této aktivitě byla zařazena procházka o délce 3 kilometrů a na závěr měly děti chvíli na hru dle vlastní volby.

Dětská jóga

Po odpoledním odpočinku před svačinkou zařadíme krátkou jógu pro děti

- Pozice podzimní lísteček (název měníme podle tématu) Sedneme si s dětmi do příjemného tureckého sedu, narovnáme záda, podsadíme bederní páteř, na hrudi máme hvězdičku, která nám svítí, zpevníme ramena. Ruce dáme na kolena, zavřeme oči a chvíli zhluboka dýcháme. Hluboký nádech a výdech. Dech cíleně neřídíme, necháme na možnostech dětí.
- Pozice trakař. Leh na zádech. Paže podél těla na podložce. Nohy zvedneme jako do svíčky, špičkami se opřeme o podložku za hlavou.
- Pozice srneček. Výchozí pozice leh na břicho. Opřeme lokty o podložku a podepřeme bradu. Ramena od uší, nohy se střídavě zanožují skrčmo.

- Pozice koťátko. Výchozí pozice vzpor klečmo, uvolníme lokty, hlava v prodloužení páteře. Pokrčíme paže, lehkým předklonem naznačíme lízání mlíčka. Pohyb je plynulý odzadu dopředu. Poté vyměníme směr.
- Pozice podzimní sluníčko. Výchozí pozice stoj spojný, podřep a zpět do stoje paže malují půlkruh do vzpažení a stoje na špičkách. Zhoupneme se v kolenou zpět do výchozí pozice.

5.2.3 Středa

Tabulka 3. Organizace dne - středa

STŘEDA	ČASOVÁ DOTACE	ČINNOST	ORGANIZAČNÍ FORMA
RANNÍ HRY	6:30 – 8:00	Volná hra dětí, přiřazování obrysů k listům	Individuální
RANNÍ KRUH	8:00 – 8:20	Popis obrázků zvířat	Frontální
RANNÍ CVIČENÍ	8:20 – 8:50	Lesní cestička	Frontální
ŘÍZENÁ ČINNOST	8:50 – 9:20	Krmítka a krmelce z geom. tvarů	Frontální
POBYT VENKU	9:45 – 11:45	Výroba hmyzího hotelu, procházka 4km, volná hra dětí	Skupinová, frontální, individuální
ŘÍZENÁ ČINNOST ODPOLEDNE	14:30 – 14:45	Dětská jóga, volná hra dětí, nabídka aktivit z ranních her	Frontální

Zdroj: vlastní

Přiřazování obrysů k listům

Pomůcky: Nakreslené tvary listů, listy ze čtvrtky

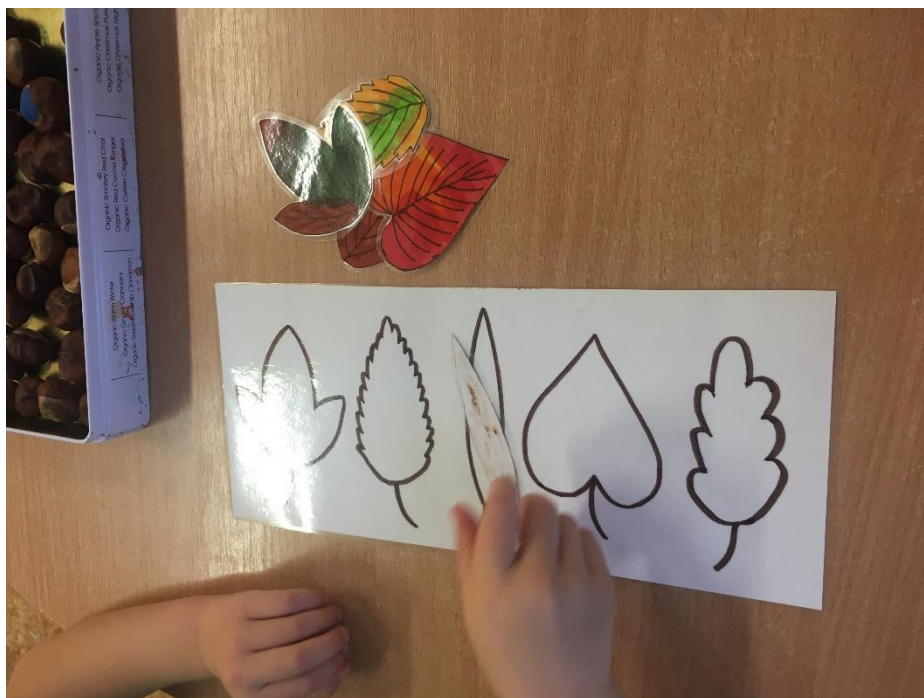
Cíl: Dítě dokáže správně přirovnat listy k jejich obrysům. Dítě zvládá pojmenovat alespoň 2 druhy stromů podle listu.

Obsah: Přirovnávání obrysů k listům

Metodický postup: Dětem opět aktivitu pouze nabízíme, ale snažíme se, aby si ji vyzkoušel každý. Na stoleček připravíme papír s obkreslenými listy a listy ze čtvrtky. Dítě přiřazuje listy k obrysům bez pomoci. Poté zkusí říct, z jakého je list stromu.

Závěr: Každé dítě mělo zájem si tuto aktivitu vyzkoušet. Ani jedno dítě s přiřazováním nemělo problém, všechny děti úkol zvládly. Pojmenovat alespoň dva listy dělalo 4 dětem problém.

Obrázek 6. Přiřazování listů k obrysům

Zdroj: vlastní

Popis obrázků zvířat

Pomůcky: Veverčí koruna, obrázky zvířat – lesní zvířata, ptáci

Cíl: Dítě pozná zvíře, dokáže říct dvě věty popisné o zvířeti

Obsah: Popis zvířete z obrázku

Metodický postup: V kruhu po přivítání si zopakujeme básničku s pohybem z předešlého dne – básničku o jezkovi. Po usednutí zpět do kruhu rozložíme obrázky obrázkem dolů. Dítě, které si nasadí veverčí korunu, se zvedne a otočí jeden obrázek. Řekne, co na obrázku vidí a poví, co o zvířátku ví. Nechá si obrázek u sebe a předá někomu korunu. Každé dítě si bude pamatovat (můžeme na obrázek umístit značku dítěte), které zvířátko popisoval, později s ním bude opět pracovat.

Závěr: Děti cíl této aktivity splnily. Když některé dítě nevědělo, co má na obrázku, ostatní děti mu poradily. Každý dokázal zvíře popsat alespoň dvěma větami.

Lesní cestička

Pomůcky: dva míče, plachta nebo odpadkové pytle, nasbírané přírodniny, které máme pro děti na hraní (šišky, kaštiny, žaludy,...), relaxační hudba

Cíl: Dítě dokáže pojmenovat, co je mu příjemné a co ne

Obsah: Pohybová hra, chůze po přírodním chodníčku

Metodický postup:

Rušná část: Zahřátí organismu pomocí pohybové soutěže. Utvoříme z dětí dva týmy, které se postaví do zástupu za první dítě. První dítě je jako kapitán. Do každého družstva dáme míč. Na znamení si děti v týmech začnou předávat míč nad hlavami. Ten, kdo míč chytí na konci, přeběhne dopředu. Vyhrává to družstvo, které má na prvním místě opět svého kapitána. Soutěž opakujeme celkem 3x. První kolo – předávání míče nad hlavami, druhé kolo – kutálení pod rozkročenýma nohama, třetí kolo – předávání míče ze strany. Pochválíme a odměníme obě skupiny.

Zdravotní cviky a hlavní část: Dnes zdravotní cviky a hlavní část spojíme. Na vhodné místo rozložíme plachtu, nebo odpadkové pytle. S dětmi si připravíme chodníček z přírodnin. Přírodniny, které mají děti půjčené na hraní, poskládáme do čtverců. Listy, různé druhy šišek, kaštiny, žaludy, můžeme přidat jehličí, větvičky,.. Děti si zují obuv, jedno po druhém přejde po chodníčku. Každý zkusí říct, co mu bylo příjemné a co ne. Necháme děti projít tolikrát, kolikrát chtějí. Můžeme na chodníček pustit ostatní třídy, aby si chodníček vyzkoušely. Společný úklid

Zklidnění: Pustíme pomalou taneční hudbu a necháme děti poslouchat hudbu, děti se mohou pohybovat, tančit do rytmu hudby, nebo klidně ležet a sedět.

Závěr: U dětí a ostatních tříd měl chodníček veliký úspěch. Bylo zajímavé pozorovat, že každému dítěti bylo příjemné něco jiného.

Krmítka a krmelce z geometrických tvarů

Pomůcky: Z barevných papírů máme vystřižené geometrické tvary (obdélníky, trojúhelníky, čtverce), na čtvrtce nalepené vzory složených krmítek a krmelců, obrázky zvířat

Cíl: Dítě zvládá určit, které zvíře létá ke krmítku a které chodí ke krmelci, dítě rozezná základní geometrické tvary

Obsah: Skládání krmítek a krmelců z geometrických tvarů

Metodický postup: Na koberci uděláme dvě hromádky geometrických tvarů z papíru. Jedna hromádka je krmelec a jedna krmítko. U každé hromádky je předloha toho, co děti mají vytvořit. Každý podle svého obrázku určí, ke které hromádce půjde. Z hromádky si podle předlohy vybere tolik geometrických tvarů, kolik potřebuje. Na volném místě si na koberci složí krmítko nebo krmelec a umístí do něj své zvíře. Poté společně zkontrolujeme, zda dítě správně složilo skládačku a zda správně určilo zvíře.

Závěr: Polovině dětí skládání z geometrických tvarů podle předlohy dělalo menší problémy. Tři děti špatně určily, zda zvíře létá na krmítko, nebo chodí ke krmelci. Geometrické tvary každý určil správně.

Hmyzí hotel

Pomůcky: Keramický květináč, různé přírodniny

Cíl: Dítě umí pojmenovat použité přírodniny ve výrobku

Obsah: Výroba hmyzího hotelu

Metodický postup: Na začátku týdne zadáme dětem úkol, aby poprosily rodiče a do školky přinesly keramický květináč. Společně na procházkách s dětmi budeme do tašek sbírat šišky, žaludy, kaštiny, klacíky, dutá stébla a další možné přírodniny. Ty si budeme chystat do krabic tak, aby nám nezplesnivěly. Hmyzí hotel budeme vyrábět venku u stolečků, krabice s přírodninami budou rozmístěné po zahrádce. Děti se tak budou pohybovat a zároveň tvořit. Do květináče můžou vkládat různé přírodniny tak aby se jich tam vešlo co nejvíc. Do šišky se nám může schovat škvor, do suchého listí slunéčko sedmitečné. Když máme hotovo, dáme všechny květináče k sobě. Každý má na svém květináči svou značku, aby mohl svůj hmyzí hotel kdykoliv zkontrolovat. Každý popíše, jaké přírodniny do svého květináče použil a jaký hmyz by si ve svém hotelu přál.

Závěr: Tato aktivita je náročná spíše na přípravu než na realizaci. Hotové hmyzí hotely měly děti do dvaceti minut.

Dětská jóga

Dnes zopakujeme pozice z přípravy na pondělí, aby si děti pozice více osvojily.

5.2.4 Čtvrtek

Tabulka 4. Organizace dne - čtvrtek

ČTVRTEK	ČASOVÁ DOTACE	ČINNOST	ORGANIZAČNÍ FORMA
RANNÍ HRY	6:30 – 8:00	Volná hra dětí, geometrické tvary z kaštanů	Individuální
RANNÍ KRUH	8:00 – 8:20	Ptáci odlétají do teplých krajín, písnička	Frontální
RANNÍ CVIČENÍ	8:20 – 8:50	Vlaštovčí rozvíčka	Frontální
ŘÍZENÁ ČINNOST	8:50 – 9:20	Výroba krmítka pro ptáčky	Frontální
POBYT VENKU	9:45 – 11:45	Rozmístění krmítek pro ptáčky, procházka 5km, volná hra dětí	Skupinová, frontální, individuální
ŘÍZENÁ ČINNOST ODPOLEDNE	14:30 – 14:45	Dětská jóga, volná hra dětí, nabídka aktivit z ranních her	Frontální

Zdroj: vlastní

Geometrické tvary z kaštanů

Pomůcky: Kaštiny, na A3 čtvrtce obrysy geometrických tvarů

Obsah: Přikládání kaštanů na čáru geometrických tvarů

Cíl: Dítě umí uchopit kaštiny a pokládat je na čáru vedle sebe

Metodický postup: Na stůl připravíme čtvrtky s tvary a krabici s kaštiny. Děti skládají kaštiny na čáru tvarů. Určí, který tvar postavily.

Závěr: Aktivita se zdá jednoduchá, ale kaštiny jsou velice hladké a kluzké, a tak každou chvíli dětem vypadnou z ruky a mohou poškodit již vytvořený tvar. Děti aktivita i tak velice bavila, ale musely být velmi trpělivé.

Obrázek 7. Geometrické tvary z kaštanů

Zdroj: vlastní

Písnička o vlaštovičce

Pomůcky: Noty k písničce, obrázky ptáků

Cíl: Dítě se naučí alespoň první sloku nové písničky

Obsah: Písnička u klavíru, rozhovor o ptácích, kteří odlétají do teplých krajin

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a paní učitelka dětem zaspívá písničku – Bez klavíru, ale tak, aby děti slyšely i rytmus a melodii písně. Poté se společně postupně naučí první sloku. Společně si první sloku zaspívají i s klavírem. Druhou sloku se učíme podle aktuálního rozpoložení dětí.

Po písničce si s dětmi opět sedneme do kroužku a následuje krátký rozhovor o ptácích, kteří odlétají do teplých krajin a proč. Příklady otázek: Víte děti, kteří ptáci odlétají do teplých krajin? Co myslíme těmi teplými krajinami? Proč tam někteří ptáci odlétají a někteří ne?

Závěr: Písnička dětem nedělala žádný problém. Dětem se velice líbila, a tak jsme se ji s dětmi naučily celou. Při rozhovoru děti nevěděly, kteří ptáci odlétají do teplých krajin. Písnička – viz příloha č. 2

Vlaštovčí rozcvička

Pomůcky: Vystřižené vlaštovičky z černého papíru o velikosti dlaně (na počet dětí), kuželky, dvě lžice a pingpongový míček, předměty (bloky, velké kostky, knihy,...), které mohou děti přecházet, zvuky zvířat z Afriky na CD

Cíl: Dítě umí přecházet přes překážky a střídat u toho nohy

Obsah: Rozcvička s vlaštovkami, slalom a chůze přes překážky

Metodický postup:

Rušná část: Vlaštovky odlétají do teplých krajin, proto všem vlaštovkám připomeneme, že musí také odletět. Paní učitelka hraje na klavír písničku o vlaštovce, kterou jsme se učili v předešlé aktivitě. Děti s vlaštovkami běhají po třídě. Když paní učitelka přestane hrát, děti se zastaví a jsou jako sochy, nesmí se ani hnout. Různě měníme směry.

Zdravotní cviky:

- stoj mírně rozkročný, vzpažit, předáváme vlaštovku nad hlavou,
- stoj na jedné noze, předáváme si vlaštovku pod zvednutou nohou, nohy vystřídáme,
- stoj rozkročný, L ruka v bok, P drží vlaštovku v upažení, otáčíme se rotací páteře za upaženou paží o 90 stupňů, ruce vyměníme, cvik opakujeme 5x na každou stranu
- klek sedmo, vlaštovka v rukách, paže vzpažit, malé úklony s vlaštovkou stranou.
- leh na zádech, vlaštovka položená na zemi nad hlavou, zkusíme leh vznesmo. Děti si mohou rukama podepřít bederní část zad. Zkusí se nohama dotknout vlaštovky a zpět.

Hlavní část: Děti rozdělíme do dvou skupin. Každé skupině připravíme stejnou dráhu, není to závod. Jen děti rozdělíme do skupin, aby nečekaly všechny děti na jednu dráhu. Připravíme slalom z kuželek, dětem dáme na lžici pingpongový míček. V jedné ruce drží lžici a v druhé ruce drží papírovou vlaštovku, tím omezíme to, že dítě si bude druhou rukou přidržovat lžici. Každé dítě si slalom zkusí dvakrát. Poté dáme stranou

kuželky a připravíme nějaké předměty, které děti mohou překračovat. Dbáme na střídání nohou. Opět každý zkusí dráhu projít dvakrát.

Relaxace: Na zem na hromádku dáme vlaštovky, chytíme se s dětmi za ruce, utvoříme kruh kolem vlaštovek. Sedneme si, ruce rozpojíme a lehneme si na záda hlavami k sobě. Každé dítě na chvíli zavře oči a pustíme dětem zvuky zvířat z Afriky.

Závěr: Dětem se cvičení s vlaštovkami moc líbilo i paní učitelka toto cvičení pochválila. Při slalomech si děti přály udělat závod. Při posledním kole jsme zkusili, která skupina slalom vyhraje.

Výroba krmítka pro ptáčky

Pomůcky: Kukuřičné chlebičky bez přidané soli, sádlo, ptačí zob a různá semínka, špejle a jutový provázek

Cíl: Dítě dokáže vyrobit výrobek podle slovních pokynů učitele

Obsah: Výroba závěsného krmítka pro ptáčky

Metodický postup: Připravíme stolečky, kde děti budou pracovat – rozložíme noviny, nebo omyvatelný ubrus. Na každý stoleček připravíme rýžové chlebičky, misku s ptačím zobem a další druhy semínek. Každé dítě obsadí jedno volné místečko a vezme si chlebiček. Na začátku musíme dětem říct, že nebudou nic ochutnávat. Každému dáme trochu sádla na chlebiček a úkolem dětí je prsty rozmazat sádlo po celé ploše chlebičku. Připravíme ubrousky a dětem utřeme ruce. Každé dítě pak nabere semínka a nasype je na chlebiček. To samé uděláme i na druhé straně chlebičku. Poté do chlebičku uděláme díru špejlí a provlékneme jutový provázek. Všechny krmítka připravíme na jeden táč.

Závěr: Děti dokázaly popsat většinu použitých semínek. Jen dvěma dětem vadilo, že musí mít umazané ruce od sádla, jinak si děti „patlavou“ práci užívaly. Důležité je předejít tomu, aby děti své ruce otřely o nábytek nebo jiné předměty.

Rozmístění krmítek pro ptáčky

Krmítka si vezmeme ven s tácem. Rozneseme je po stromech na zahradě, abychom s dětmi mohli sledovat, jací ptáčci na krmítka létají.

Obrázek 8. Krmítko zavěšené na keři

Zdroj: vlastní

Po rozmístění krmítek se s dětmi vydáme na procházku po okolní přírodě. Okruh má délku přibližně 4 km. Děti jsou naučené, že na každé křižovatce cestiček zastaví a čekají na ostatní děti a paní učitelky. Na závěr dopřejeme dětem pár minut volné hry venku.

Dětská jóga

Dnes využijeme přípravu dětské jógy z úterý a zopakujeme si její cviky.

5.2.5 Pátek

Tabulka 5. Organizace dne - pátek

PÁTEK	ČASOVÁ DOTACE	ČINNOST	ORGANIZAČNÍ FORMA
RANNÍ HRY	6:30 – 8:00	Volná hra dětí, geometrické	Individuální
RANNÍ KRUH – OBĚD	8:00 – 8:20	Příprava na vycházku	Frontální
ŘÍZENÁ ČINNOST ODPOLEDNE	8:20 – 8:50	Odpočinkové aktivity	Individuální

Zdroj: vlastní

Vycházka po okolí

Pomůcky: 10 karet s pravidly „jak se chováme v přírodě“, dopisy od skřítky, plátěný pytlík se sušenými šípky, na posledním stanovišti u školky připravený kotlík, nějaké suché větve, čistou vodu, hrnečky, naběračku, med.

Cíl: Dítě umí vyjmenovat alespoň 5 pravidel chování v přírodě a v lese

Obsah: Naučná vycházka se zábavnými úkoly

Metodický postup:

Tento výlet je potřeba den předem připravit. Paní učitelky roznesou po okruhu vycházky 10 výukových karet pravidel chování v lese. Vždy karty umístí na viditelné místo. Vycházka bude dlouhá přibližně 5 kilometrů a budeme mít různé zastávky. Nejlépe, aby vycházka byla plánovaná v místě, kde není silniční provoz a kde jsou alespoň 2x po cestě k dispozici lavičky. Nejvhodnější je zvolit trasu po nějaké naučné stezce. Díky předem promyšlené trase víme, kde nás čeká přechod přes silnici, kde s dětmi můžeme zastavit na svačinku a odpočinek. Taktéž je výhodou stanoviště s předem připraveným ohništěm – budeme si vařit čaj z šípků.

Vycházka bude zahájena u školky. Budeme se scházet od 7:30 do 8:00 na zahradě. Zkontrolujeme všechny děti, že jsou řádně oblečené a zda mají v batůžku vše, co je potřeba: pití, svačina, kapesníčky, tenká mikina, pláštěnka. Protože je podzim, je vlhko, nejprve zkontrolujeme, zda děti mají vhodnou obuv, kalhoty, bundu a pokrývku

hlavy. Kontrola probíhá ve spolupráci s rodičem, který dítě do školky přivedl. Ve školce máme pro případ nouze náhradní pláštěnky, pití, kapesníčky. Máme-li vše, můžeme vyrazit. Pokud není k dispozici naučná stezka, nebo vhodná značená turistická cesta v okolí naší MŠ, je naším úkolem zajistit bezpečnou a vhodnou trasu. Dnešní den je určen pro pobyt v přírodě, i přes to, že je podzim a není vlídné počasí.

První stanoviště se nachází na začátku okruhu. Zde mají děti za úkol najít dopis od našeho kamaráda lesního skřítky, který nás do lesa pozval. Až jej děti najdou, společně si jej přečteme. První úkol ze skřítkova dopisu je si říct pravidla chování v přírodě a v lese. Společně si je tedy zkusíme říct. Snažíme se, aby alespoň jednou zazněla všechna pravidla z našich připravených karet.

Seznam pravidel, která jsou na našich kartách:

- všechny své odpadky odnes z lesa,
- v lese nejsme hluční a nekřičíme zde,
- oheň se v lese nezakládá,
- větve ze stromů nelámej a s klacky buď opatrný,
- pokud chceš ochutnat něco z lesních plodů, zeptej se napřed dospělého,
- houby i plody pod dozorem dospělého sbírat můžeš, nech ale něco zvířatům,
- sazeničky a semenáčky jsou děti velkých stromů, neber je a ani nenič,
- v přírodě jsme na návštěvě u zvířátek, proto je nerušíme a schválně neplašíme,
- nikdy nechod' tam, kde se zrovna kácí stromy,
- v lese se vyhýbej oplocenkám, skládkám dřeva, vyvráceným stromům a místům, která jsou vyznačená od lesníka nebo majitele lesa.

Připravená pravidla – viz přílohy č. 4 až 13

Necháme děti, ať co nejvíce pravidel vymyslí samy. Ta, která od dětí nezazní, dětem řekneme my. Druhý úkol je, abychom se vydaly po cestě a hledaly skřítkovy karty s pravidly. U každé karty se zastavíme, děti zkusí uhádnout, co za pravidlo je na kartě nakreslené, zároveň plníme úkol nebo hádáme hádanku z karty.

U čtvrtého pravidla přestávka na svačinu – je tedy potřeba mít k dispozici nějaké posezení, nebo mít sbalené v batohu podsedačky, na které si děti mohou sednout.

Přibližně u sedmého pravidla zařadíme pauzu na pití, popřípadě máme připravené malé občerstvení pro ty děti, které budou mít hlad.

U posledního pravidla děti hledají druhý dopis od skřítky. Přečteme si jej. U dopisu je pytlíček se sušeným šípem, necháme kolovat mezi dětmi. Vracíme se směrem ke školce.

U předem připraveného ohniště s roštem (nejlepší by bylo, kdybychom měli možnost udělat ohniště někde u školky, abychom měli k dispozici hrníčky, které nám ven někdo připraví) společně s dětmi rozděláme oheň. Společně nanosíme suché větve, které můžeme mít schované někde pod stříškou, aby nám nezmokly. Uvaříme si čaj, můžeme ho osladit medem a každému nalijeme trochu do hrníčku. Společně u čaje si zrekapitulujeme, jak jsme dnešní celý den strávili venku a co vše jsme zažily.

Ke školce – k ohništi bychom měli dojít/dojet kolem 11. hodiny, abychom po uvaření čaje mohli jít rovnou na oběd.

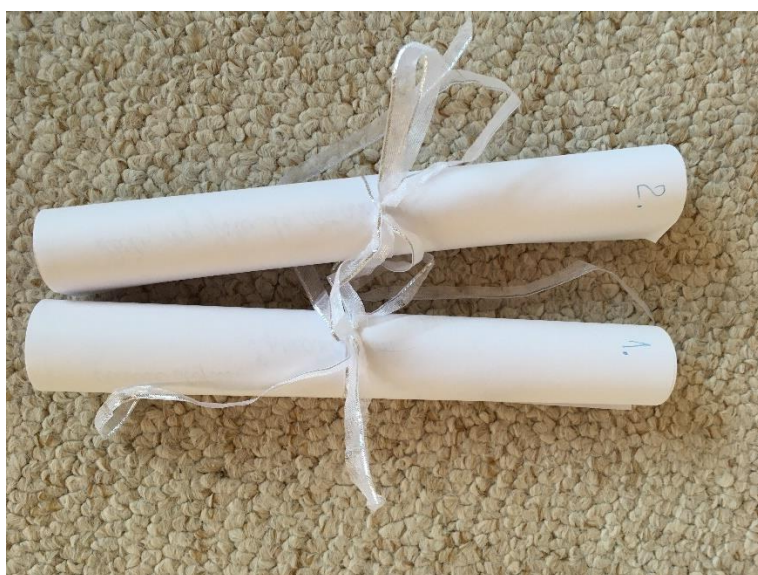
Závěr: Ráda bych závěrem řekla, že jsem měla skupinu dětí, které jsou zvyklé chodit na delší procházky, trasa o délce 6,5 kilometru dětem nedělala problém. Nejtěžší na vycházce byla právě ta příprava den předem. Děti si výlet užily, pravidla na kartách se jim moc líbila, snažily se splnit veškeré úkoly. Obrovský úspěch mělo vaření čaje na konci. Výhoda byla, že jsme tento úkol mohli plnit u školky, a tak nám pomohlo s organizací několik osob z MŠ.

Obrázek 9. Pravidla chování v lese

Zdroj: vlastní

Obrázek 10. Připravené dopisy od skřítky

Zdroj: vlastní

ZÁVĚR

„Příroda totiž – pokud ji necháme – může plnit významnou edukační roli (někteří dokonce hovoří o tom, že příroda je nejlepší učitel), poskytuje dítěti vždy dostatečné množství podnětů. Tyto podněty jsou pro dítě přiměřené, protože jeho smysly se v přírodě po dlouhá staletí vyvíjely. Málokterý hluk je v přírodě příliš silný, aby poškodil sluch, málokterý obraz je v přírodě příliš jasný, aby jeho dlouhodobé sledování poškodilo zrak.“³⁰

Jak již citát od PhDr. Kateřiny Jančaříkové, Ph.D. napovídá, pobyt dětí v přírodě je velice důležitou součástí života dítěte. Příroda může být dobrým učitelem i lékařem.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda a jak je ovlivněn pobyt v přírodě místem bydliště dětí. Zda se děti žijící na vesnici dostanou ven častěji než děti žijící ve městech. Dále bylo smyslem mé bakalářské práce vytvořit týdenní program, který dokáže propojit život v mateřské škole s přírodou.

V teoretické části zmiňuji, že pobyt v přírodě velice kladně působí na rozvoj hrubé a jemné motoriky dítěte. Dítě se adaptací na přírodní podmínky otužuje a tím se posiluje jeho imunitní systém. Pobyt v přírodě je vhodný také pro děti s diagnostikovanou hyperaktivitou nebo ADHD. Mimo jiné se při pobytu v přírodě posilují sociální vazby mezi dětmi.

V empirické části prostřednictvím anonymního dotazníku zjišťuji, zda se vyskytuje rozdíl v četnosti a náplni pobytu venku mezi dětmi z venkova a dětmi z města. Na základě zvolených otázek v dotazníku potvrzují nebo vyvracím mnou zvolené hypotézy.

V této části také navrhuji vlastní týdenní program pro děti z mateřských škol za účelem zefektivnění a zvýšení četnosti pobytu venku. Navržený týdenní plán jsem realizovala, je použitelný v pedagogické praxi v mateřské škole. Může posloužit jako inspirace k vybraným aktivitám, nebo k realizaci celého týdenního plánu.

³⁰ JANČAŘÍKOVÁ, K. Enviromentální činnosti v předškolním vzdělávání. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. 7 s. ISBN 978-80-86307-95-4

RESUMÉ

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část pojednává o benefitech v oblasti vývoje dítěte, které dětem pobyt a pohyb v přírodě přináší. Detailně se tato část zabývá potřebou pohybu u dětí, tělesným a psychologickým hlediskem a analýzou Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vzhledem k pobytu v přírodě.

V části empirické je zkoumáno pomocí anonymního dotazníku, zda a do jaké míry se liší pobyt venku mezi dětmi na venkově a dětmi ve městě. Dotazník je zaměřen na způsob, kvalitu a četnost pobytu dětí venku. Na závěr empirické části je uveden vlastní realizovaný týdenní tematický program, který byl vytvořen za účelem inspirovat děti ke kladnému vztahu k přírodě a motivovat učitele, nebo rodiče pro častější a efektivnější pobyt venku s dětmi.

RESUME

The bachelor thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the benefits in the field of child development that children's stay in nature brings. This section deals in detail with the need for exercise in children. It deals with the physical and psychological aspects and analysis of the framework educational program for preschool education with regard to the stay of children in nature.

In the empirical part, it is examined using an anonymous questionnaire whether the stay outside differs between children living in the countryside and living in the city. The questionnaire focuses on the manner, quality and frequency of children's stay outside. At the end of the empirical part, the actual implemented weekly thematic program is presented, which was created in order to inspire children to a positive relationship with nature and motivate teachers or parents for more frequent and effective stays outside with children.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

FOTTOVÁ, M. *Pobyt dětí předškolního věku venku*. Vyd. 4. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. s.73 – 74. ISBN 7353

JANČAŘÍKOVÁ, K. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-86307-95-4

JANČAŘÍKOVÁ, K., et. al., M.,: *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o., 2013. s. 7. ISBN: 978-80-7496-071-0

KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, Publishing, a.s., 2005. s. 25. ISBN 80-247-0852-3

KRAJHANZL, J. *Psychologie vztahu k přírodě a životnímu prostředí*. Vyd. 1. Brno: Lipka, 2014. 31 – 36 s. ISBN 978-80-87604-67-0

LEBLOVÁ, E.: *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. s. 12. ISBN 978-80-262-0094-9

MÁCHAL, A.: *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Vyd. 1. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

DANIŠ, Petr. Děti venku v přírodě: ohrožený druh? Vydala TEREZA, vzdělávací centrum, z.ú. 2016, s 13. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: https://jdeteven.cz/_files/userfiles/Publikace/Deti_venku_v_prirode_2016_web.pdf

DĚTSKÉ BÁSNIČKY – JEŽEK. Hlavní strana – dětské básničky [online]. [cit. 2. 12. 2020]. Dostupné z: <https://detske-basnicky.7x.cz/rubriky/zviratka/jezek>

EVVO. Environmentální výchova. Environmentální výchova [online]. Copyright © 2013 Všechna práva vyhrazena. [cit. 24. 09. 2020]. Dostupné z: <https://environmentalni-vychova.webnode.cz/co-je-evvo/>

DĚTSTVÍ – klíčový čas pro pobyt v přírodě – Šance dětem. Informační portál – Šance dětem [online]. Copyright © Nadace Sirius [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z:

<https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/vyvojitete-a-jeho-potreby/detstvi-klicovy-cas-pro-pobyt-v-prirode.shtml>

KRAJHANZL, Jan. *Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí*, s 3[online]. Copyright © [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/files/39detistudie.pdf>

MIKOVÁ, Š. *Co nás láká ven a co venku baví děti?* | jdeteven.cz. [online]. Copyright © TEREZA [cit. 09. 01. 2021]. Dostupné z: <https://jdeteven.cz/detail/cz/co-nas-laka-ven-a-co-venku-bavi-deti>

MŠMT ČR. RVP PV. 2018. [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: <http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018.pdf>

MŽP ČR. *Environmentální výchova*. 2015 [online]. [cit. 25. 09. 2020]. Dostupné z: http://file:///C:/Users/lukso/Downloads/OFDN_Environmentalni%2520vychova-prirucka_11122015.pdf

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

OBRÁZEK 1: CHARAKTERISTIKA VZTAHU K PŘÍRODĚ PODLE KRAJHANZLA	14
OBRÁZEK 2. KAŠTANOVÉ SUDOKU	41
OBRÁZEK 3. HOTOVÉ VÝROBKY VEVERKY Z PAPÍRU	43
OBRÁZEK 4. MANDALA DVOU DĚTÍ	44
OBRÁZEK 5. SPOLEČNÁ MANDALA	45
OBRÁZEK 6. PŘIŘAZOVÁNÍ LISTŮ K OBRYSŮM.....	52
OBRÁZEK 7. GEOMETRICKÉ TVARY Z KAŠTANŮ.....	56
OBRÁZEK 8. KRMÍTKO ZAVĚŠENÉ NA KEŘI.....	59
OBRÁZEK 9. PRAVIDLA CHOVÁNÍ V LESE.....	63
OBRÁZEK 10. PŘIPRAVENÉ DOPISY OD SKŘÍTKA.....	63
GRAF 1: JAK NEJRADĚJI TRÁVÍTE VOLNÝ ČAS S DĚTMI?	29
GRAF 2: JAK ČASTO CHODÍTE S DĚTMI VEN?.....	30
GRAF 3: JAKÝM ZPŮSOBEM TRÁVÍTE S DĚTMI SPOLEČNÝ ČAS VENKU?.....	31
GRAF 4: JAK ČASTO VAŠE DÍTĚ CHODÍ S MATEŘSKOU ŠKOLOU VEN?	32
GRAF 5: PŘEVÁŽNĚ S MATEŘSKOU ŠKOLOU VAŠE DÍTĚ CHODÍ.....	34
GRAF 6: JSTE SPOKOJENI S TÍM, JAK VAŠE DÍTĚ TRÁVÍ S MATEŘSKOU ŠKOLOU ČAS VENKU?.....	35
TABULKA 1: ORGANIZACE DNE - PONDĚLÍ	40
TABULKA 2. ORGANIZACE DNE - ÚTERÝ	47
TABULKA 3. ORGANIZACE DNE - STŘEDA.....	51
TABULKA 4. ORGANIZACE DNE - ČTVRTEK.....	55
TABULKA 5. ORGANIZACE DNE - PÁTEK	60

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1. VZOR DOTAZNÍKU	70
PŘÍLOHA 2. STRUKTUROVANÝ TÝDENNÍ PROGRAM.....	72
PŘÍLOHA 3. PÍSNÍČKA VLAŠTOVIČKO, VLAŠTOVIČKO.....	74
PŘÍLOHA 4. PRAVIDLO PRVNÍ	75
PŘÍLOHA 5. PRAVIDLO DRUHÉ.....	76
PŘÍLOHA 6. PRAVIDLO TŘETÍ.....	77
PŘÍLOHA 7. PRAVIDLO ČTVRTÉ.....	78
PŘÍLOHA 8. PRAVIDLO PÁTÉ	79
PŘÍLOHA 9. PRAVIDLO ŠESTÉ.....	80
PŘÍLOHA 10. PRAVIDLO SEDMÉ.....	81
PŘÍLOHA 11. PRAVIDLO OSMÉ	82
PŘÍLOHA 12. PRAVIDLO DEVÁTÉ.....	83
PŘÍLOHA 13. PRAVIDLO DESÁTÉ	84
PŘÍLOHA 14. PRVNÍ DOPIS OD SKŘÍTKA.....	85
PŘÍLOHA 15. DRUHÝ DOPIS OD SKŘÍTKA.....	86

Příloha 1. Vzor dotazníku

1. Jakého jste pohlaví?

Žena

Muž

2. Kolik Vám je let?

Odpověď vlastní

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď vlastní

4. Upřesněte, prosím, kde žijete:

Vesnice, městys do 5000 obyvatel

Město nad 5000 obyvatel

5. Čemu se rádi věnujete ve svém volném čase?

Odpověď vlastní

6. Jak nejraději trávíte volný čas s dětmi?

Jdeme ven

Hrajeme si doma (stavebnice, tvoření, hry s panenkami)

Sledujeme pohádky v televizi

Vlastní odpověď

7. Jak často chodíte s dětmi ven?

Nechodím s dětmi ven

1 – 2x týdně

3 – 4x týdně

5-6x týdně

Každý den

8. Jakým způsobem trávíte společný čas venku/v přírodě?

Výletem za přírodou (procházka v lese, v létě u vody,...)

Pobytem na dětském hřišti

Procházkou v okolí bydliště

Vlastní odpověď

9. Jak často chodí Vaše dítě s mateřskou školou ven?

1 – 2x týdně

3 – 4x týdně

Každý den

10. Vaše dítě chodí s mateřskou školou převážně:

Na zahradu MŠ

Procházka v okolí MŠ

Do parku

Do lesa

11. Jste spokojeni s tím, jak Vaše dítě tráví s mateřskou školou čas venku?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

12. Je něco, co byste na pobytu dětí venku s mateřskou školou změnili?

Odpověď vlastní

Zdroj: vlastní

Příloha 2. Strukturovaný týdenní program

Téma: „Jak se zvířátka chystají na zimu“

Období: Podzim – říjen/listopad

Časová dotace: 1 týden

Počet dětí: 26

Věk dětí: 4 – 5 let

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Činnosti
Dítě a jeho tělo	<ul style="list-style-type: none">- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka, apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí- Rozvoj a užívání všech smyslů	<ol style="list-style-type: none">1. Veverička – trhání a lepení barevného papíru na šablonu veverky2. Překážková dráha – cesta veverky za žaludem3. Spirála z listů4. Písnička „Vlaštovičko, vlaštovičko“5. Sudoku z kaštanů6. Každý den procházka po okolí minimálně 5km7. Dětská jóga8. Zdravotní cvičení s pomůckami9. Chodníček z přírodnin
Dítě a jeho psychika <ul style="list-style-type: none">• Jazyk a řeč• Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace• Sebepojetí, city a vůle	<ul style="list-style-type: none">- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, porozumění a naslouchání) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)- Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit	<ol style="list-style-type: none">a) Komunitní kruh na téma „Jak se zvířata kolem nás chystají na zimu“b) Labyrint z přírodnin – rozhovorc) Pozorování zvířat v parkud) Básnička „Veverka“

Dítě a ten druhý	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj kooperativních dovedností - Rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 	<ul style="list-style-type: none"> a) Společná venkovní mandala pro rodiče s dětmi b) Mandaly z přírodnin ve třídě c) Básnička s pohybem „Leze ježek“ d) Popis obrázků ostatním dětem (mech, zvířata) e) Výroba ježka z šišky a modelíny
Dítě a společnost	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj schopností žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet tomuto společenství (ke třídě, k rodině, ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 	<ul style="list-style-type: none"> a) „Vzkazovníček“ před MŠ b) Venkovní společná mandala z přírodnin pro rodiče s dětmi
Dítě a svět	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj schopností přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám - Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách 	<ul style="list-style-type: none"> a) Každý den procházka po okolí minimálně 5 km b) Popis okolní krajiny c) Orientace v prostředí d) Výroba ptačího krmítka e) Stavění domečků pro ježky f) Stavba hmyzího hotelu g) Naučná vycházka

Zdroj: vlastní

Příloha 3. Písnička Vlašovičko, vlašovičko

Vlašovičko, vlašovičko

vla-što-vi-čko vlašto-vi-čko po-le-tíš si pro-slu-mi-čko

noe-lou-čím-me se sbe-ho-ou sby-šky le-ta ve-rmi sbe-hou

vla-što-vi-čko vlašto-vi-čko po-le-tí he-mě na slo-mi-čko

něz ma-tad-me pro-mí-sní-š. mu-síš od-le-tít ma-ji-š.

AUTOR: LUKŠOVSKÁ VERONIKA

Zdroj: Vlastní

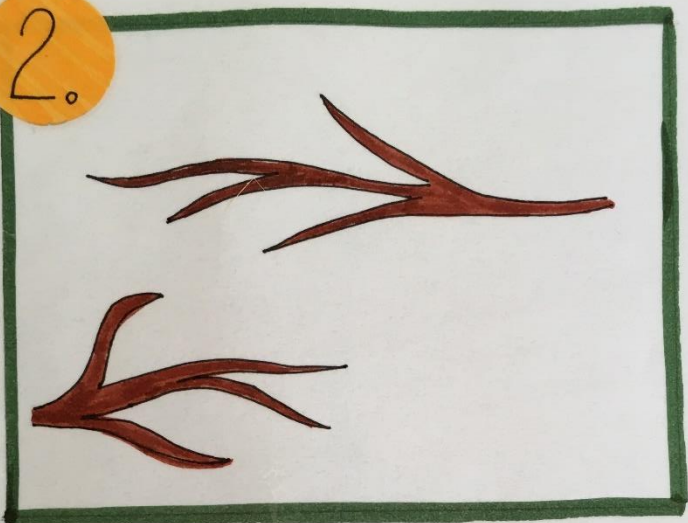
Příloha 4. Pravidlo první

Zdroj: Vlastní

Příloha 5. Pravidlo druhé

2.

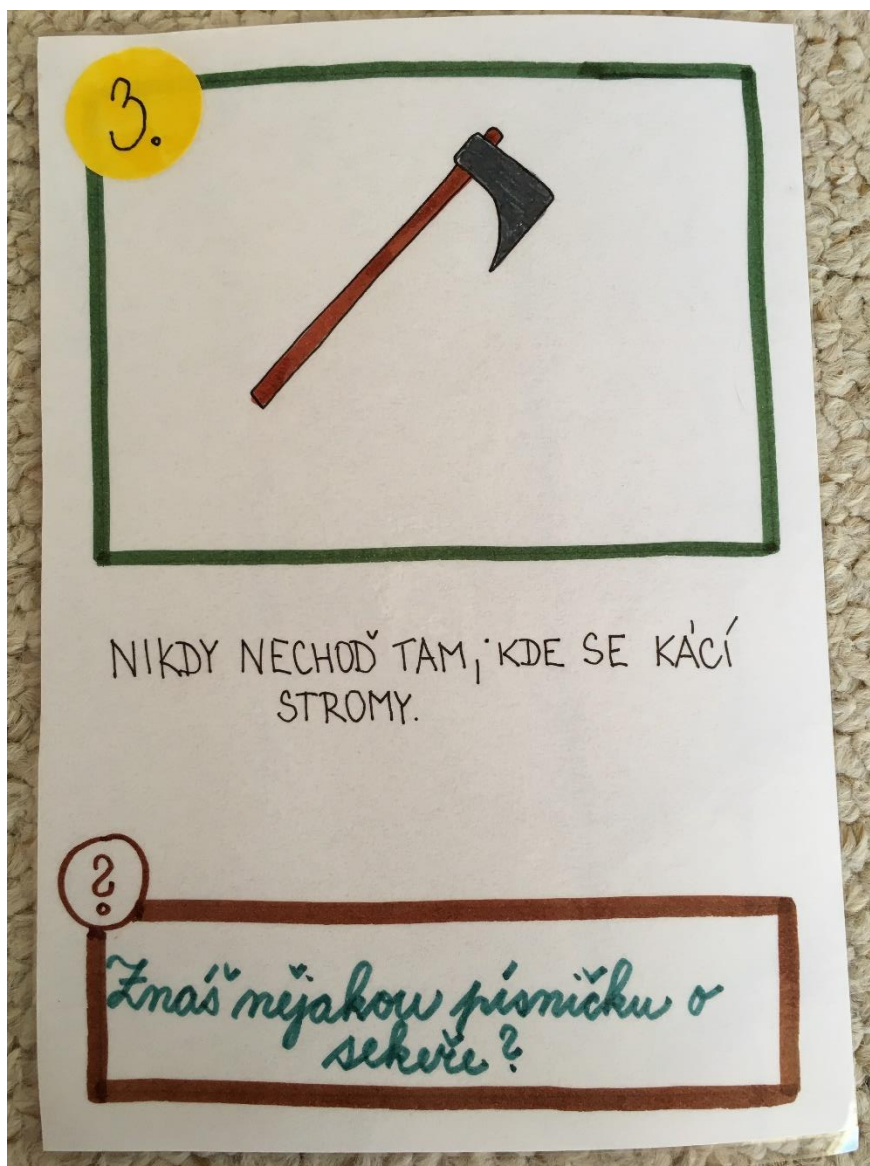

VĚTVĚ ZE STROMŮ NELÁMEJ.
S KLACKY BUĎ OPATRNÝ.

?

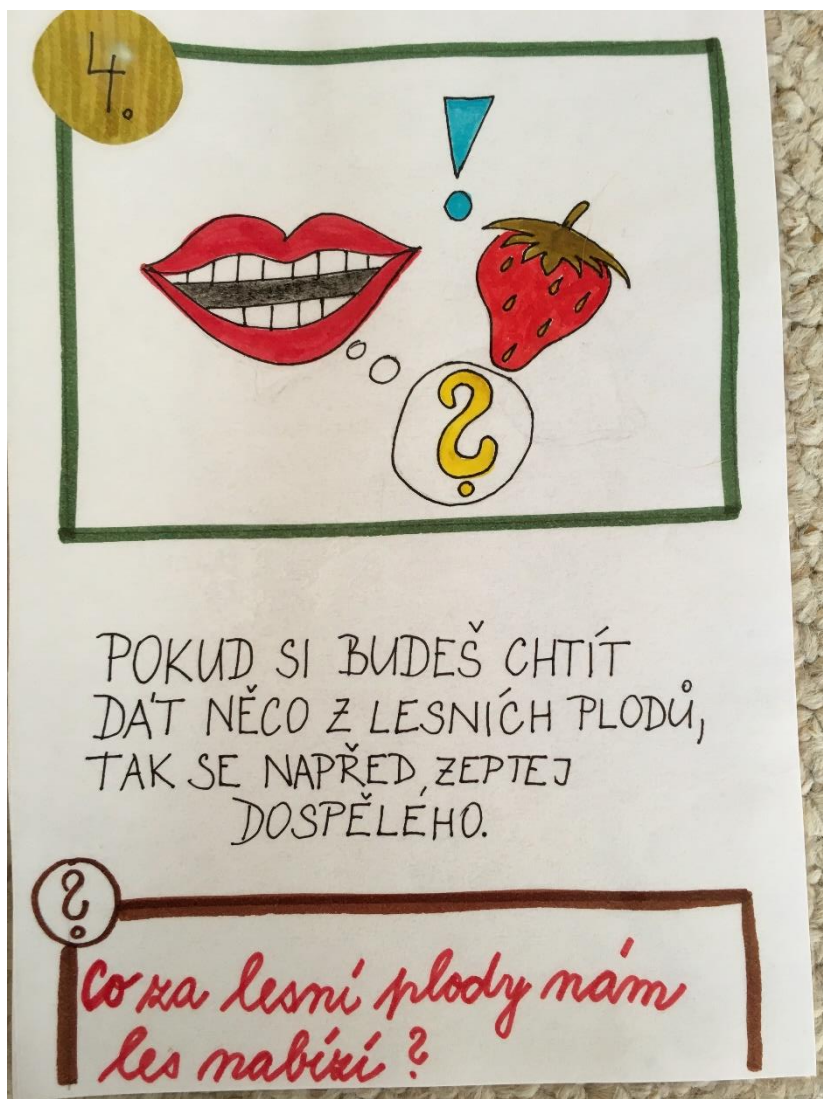
Výhledáme společně: větev,
klacek, chvoščí, + každý vymyslí
+ slovo

Příloha 6. Pravidlo třetí

Zdroj: Vlastní

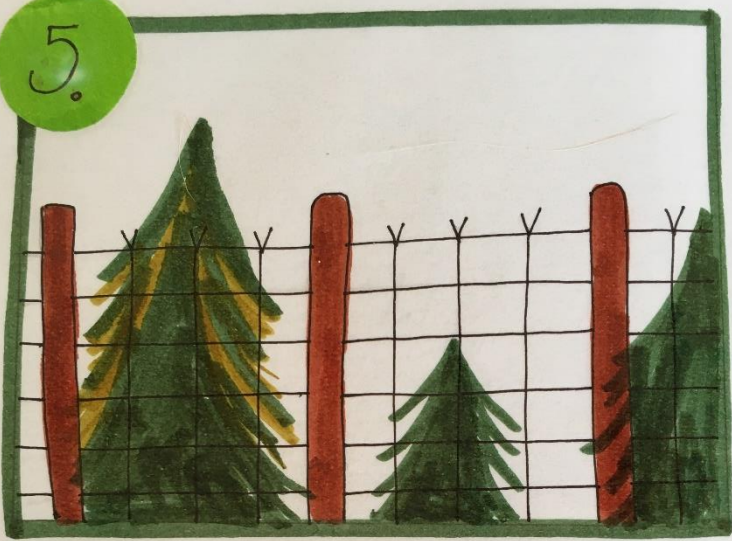
Příloha 7. Pravidlo čtvrté

Zdroj: Vlastní

Příloha 8. Pravidlo páté

5.

V LESE SE VYHÝBEJ
OPLOCENKÁM, SKLADEKÁM DŘEVA,
VYVRÁCENÝM STROMŮM,
MÍSTŮM, KTERÉ VYZNAČÍ LESNÍK
NEBO MAJITEL LEŠA

?

Uvědom si, jaký je rozdíl mezi
lesníkem, hajníkem a myslivcem?

Příloha 9. Pravidlo šesté

6.

V LESE JSME NA NÁVŠTĚVĚ
U ZVÍŘÁTEK. PROTO JE NERUŠÍME
A SCHVÁLNĚ NEPLAŠÍME.

?

*Jak se jmenuje mláďe od:
vovčky, vráskle divokého, lišky, veverky
a danča?*

Zdroj: Vlastní

Příloha 10. Pravidlo sedmé

7.

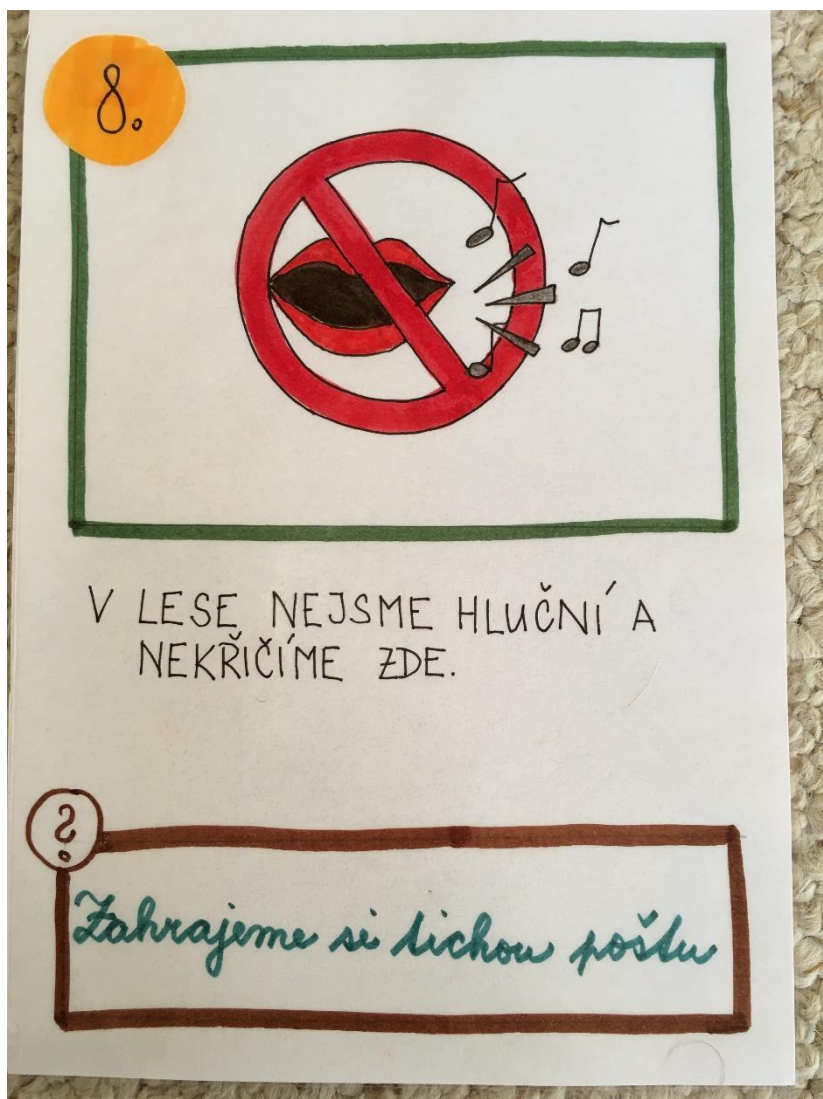
HOUBY I PLODY POD DOZOREM
DOSPĚLÉHO SBÍRAT MŮŽEŠ.
NECH ALE NĚCO ZVÍŘATŮM.

?

Výjimkou 5 jedlých hub

Zdroj: Vlastní

Příloha 11. Pravidlo osmé

Zdroj: Vlastní

Příloha 12. Pravidlo deváté

SAZENIČKY A SEMENÁČKY JSOU
DĚTI VELKÝCH STROMŮ. NEBER
JE A ANI NENIČ.

?

Najdi na zemi 2 šaludy
a dej si je do balíčku

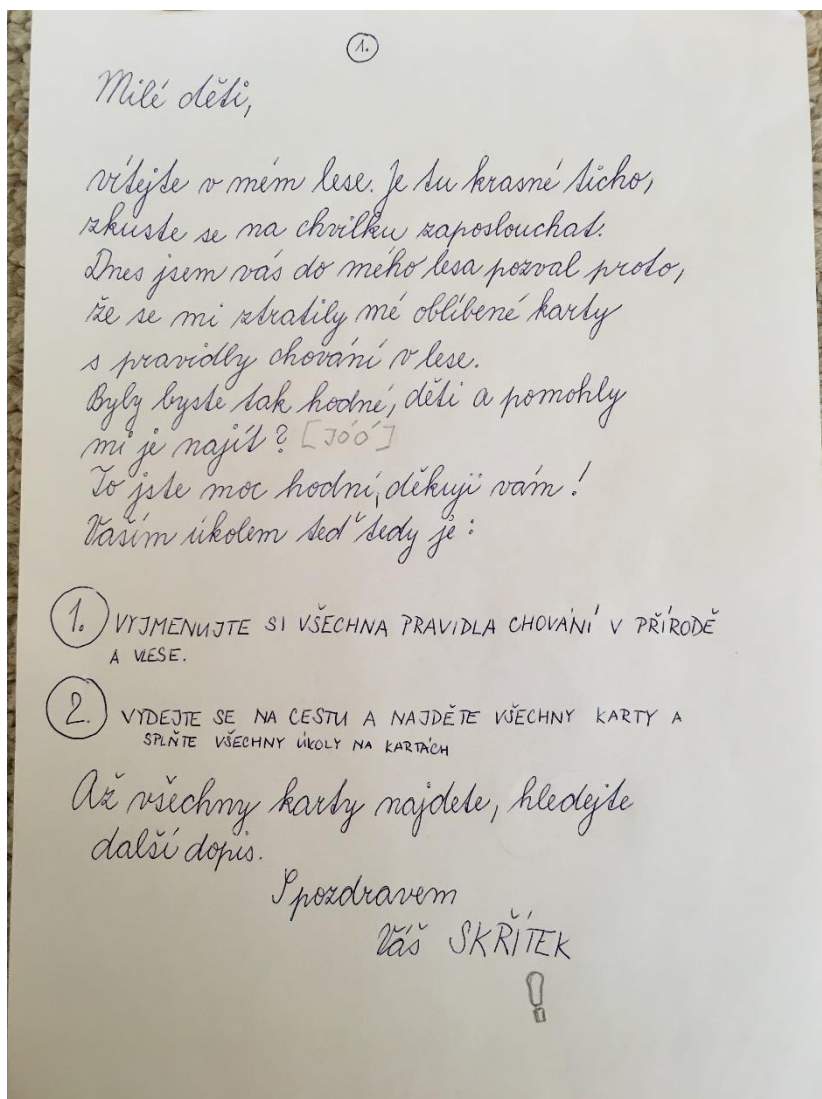
Zdroj: Vlastní

Příloha 13. Pravidlo desáté

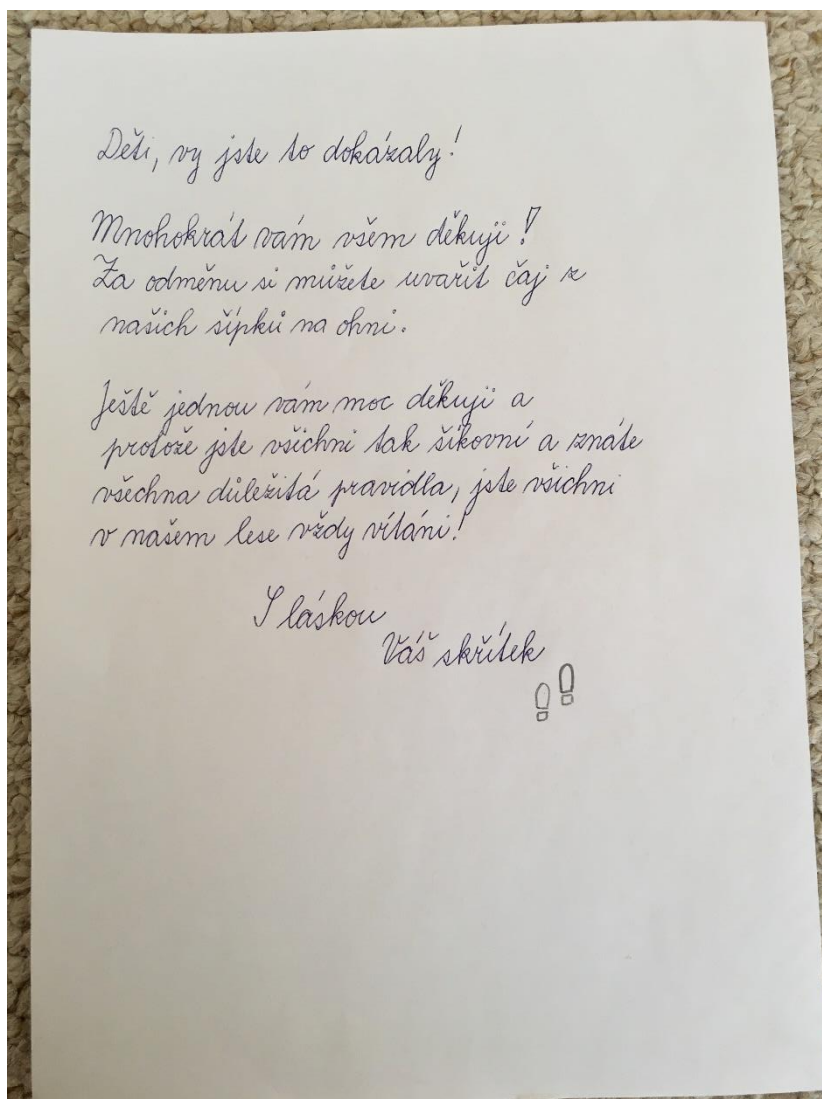
Zdroj: Vlastní

Příloha 14. První dopis od skřítky

Zdroj: Vlastní

Příloha 15. Druhý dopis od skřítky

Zdroj: Vlastní